Переказ з англійської Лесі Борсук

Джоель Чендлер ГАРРІС

КАЗКИ ДЯДЕЧКА РИМУСА

Братчик Лис і Братчик Кролик

Якось увечері мама довго шукала свого синочка. Джоеля не було ні в будиночку, ані на подвір'ї. Вона почула голоси в старій хижі дядечка Римуса, зазирнула в вікно і побачила, що хлопчик сидить біля дідуся.

Джоель притулився до дядечка Римуса, довірливо зазираючи в його зморшкувате лагідне обличчя.

І ось що почула матуся.

— Бігав, бігав Братчик Лис за Братчиком Кроликом і усіляко мудрував, аби його впіймати. А Кролик усіляко мудрував, аби Лис його не спіймав.

— Та ну його, — сказав Лис.

І тільки-но промовив ці слова, аж ось він скаче дорогою — гладенький, товстенький і жирненький Кролик!

— Постривай, Братчику Кролику! — радісно вигукнув Лис.

— Ніколи мені, Братчику Лисе.

— Мені з тобою потеревенити кортить, Братчику Кролику.

— Гаразд, Братчику Лисе. Тільки ти з того місця кричи, де стоїш, не підходь до мене близько: бліх у мене сьогодні, ой бліх! — так сказав Кролик.

— Я вчора з Братчиком Ведмедем бачився, — почав Лис. — Він мені такої прочуханки дав за те, що ми з тобою чубимось. "Ви, каже, сусіди, повинні жити дружно". Я пообіцяв йому, що домовлюся з тобою.

Тут Кролик пошкріб лапкою за вухом — ніби то на радощах, — встав і каже:

— Чудово, Братчику Лисе. Приходь до мене завтра, пообідаємо разом. Нічого такого у нас вдома немає, але дружинонька з діточками вигадають і знайдуть вже, чим тебе пригостити.

— З задоволенням! — зрадів Лис.

— Ну, то я чекатиму, — сказав Кролик.

Прийшов Братчик Кролик додому сумний-пресумний.

— Що з тобою, чоловіченьку? — питає Матінка Крільчиха.

— Завтра на гостину обіцяв завітати Братчик Лис, — розповідає Кролик. — Треба нам вуха нагострити, щоб не застав зненацька.

Наступного дня Братчик Кролик і Матінка Крільчиха прокинулись ранесенько, ні світ ні зоря, й пішли на город; набрали капусти, моркви та спаржі, приготували чудовий обід.

Раптом одне з кроленят, яке саме бавилось у дворі, біжить і гукає:

— Ой, мамусю! Ма! Братчик Лис іде!

Тоді Кролик хутенько — дітлахів за вуха і посадив їх за стіл, а сам з Матінкою Крільчихою — біля дверей: чекають на Братчика Лиса.

Чекають вони, чекають — не йде Лис. Трохи згодом визирнув Братчик Кролик за двері тихесенько. Дивиться — з-за рогу стирчить кінчик лисячого хвоста. Тоді причинив Кролик двері, сів, лапками вуха обхопив і заспівав:

Якщо миску кинути,

Розіб'ється миска.

Якщо близько Лиса хвіст,

Значить, сам він близько.

Ось пообідав Братчик Кролик, і Матінка Крільчиха, і всі дітлахи, і ніхто їм не заважав. Згодом приходить Братчик Їжак і каже:

— Братчик Лис просить вибачити: він занедужав і не зміг прийти. Просить, щоб Братчик Кролик завтра прийшов до нього на обід.

Сонечко піднялося зовсім високо, коли Кролик схопився й побіг до домівки Лиса.

Прибігає, чує — стогне хтось. У двері зазирнув і бачить: сидить Лис у кріслі, весь закутаний у байкову ковдру, а вигляд у нього геть кепський. Поглянув Кролик навсібіч — ніде не видно обіду. Миска стоїть на столі, а поряд лежить гострий ножик.

— Це ж що, у тебе курочка на обід, Братчику Лисе? — питає Кролик.

— Так, Братчику Кролику, а яка молоденька та свіженька! — відповідає Лис.

Тут Кролик розгладив вуса та й каже:

— Ти що, Братчику Лисе, без кропу її приготував? Щось мені у горло не лізе курятина без кропу.

Вискочив Кролик за двері та мерщій у кущі, причаївся й чекає на Лиса. Довго чекати не довелося, бо Лис одразу скинув байкову ковдру — і за ним навздогін. А Кролик гукає йому:

— Гей, Братчику Лисе! Ось я тут поклав на пеньок кропу. Бери хутенько, поки не зів'яв!

Так він крикнув і пострибав собі. І Лис його не наздогнав.

Смоляне Опудальце

— Значить, Лис так ніколи й не спіймав Кролика? Так, дядечку Римусе? — запитав Джоель наступного вечора.

— Було й так, друже, що ледь-ледь не впіймав. Пригадуєш, як Братчик Кролик надурив його з кропом?

Ось невдовзі потому пішов Братчик Лис гуляти, набрав смоли і виліпив з неї чоловічка — Смоляне Опудальце.

Узяв він те Опудальце та й посадив край дороги, а сам заховався під кущем. Тільки сховався, зирк — іде Кролик по дорозі, підстрибуючи: стриб-скік, стриб-скік.

Старий Лис лежав тихо. А Кролик, як побачив Опудальце, так здивувався, аж на задні лапки встав. Опудальце сидить собі та й сидить, а Братчик Лис під кущем не ворухнеться.

— Доброго ранку! — привітався Кролик. — Гарна днина сьогодні.

Опудальце мовчить, а Лис і далі тихо лежить.

— Що ж це ти мовчиш? — питає Кролик.

Старий Лис тільки оком моргнув, а Опудальце — воно нічого не відповіло.

— Та ти на вуха слабуєш? — запитує Кролик. — Якщо недочуваєш, я можу й дужче кричати.

Опудальце мовчить, а Старий Лис лежить тихенько.

— Ти грубіян, я тебе провчу за це! Так, таки провчу! — розгнівався Кролик.

Лис ледь зі сміху не луснув, а Опудальце — воно нічого не відповіло.

— Коли до тебе говорять, потрібно відповідати, — обурився Кролик. — Негайно скинь капелюха і привітайся, а то я тобі такої прочуханки дам!

Опудальце мовчить, а Братчик Лис — він і далі лежить тихо.

Ось Кролик відскочив назад, замахнувся та як вгамселить Опудальце по голові кулаком!

Кулак прилип, ніяк не відірвеш його: смола міцно тримає.

А Опудальце знай мовчить, і Старий Лис лежить собі тихо.

— Відпусти негайно, а то вдарю! — вигукнув Кролик.

Вдарив Опудальце другою рукою, і ця прилипла.

А Опудальце — анічичирк, і Братчик Лис — він лежить тихенько.

— Відпусти, бо я тобі всі кістки потрощу! — так сказав Братчик Кролик.

Але Опудальце — воно нічого не відповіло. Не відпускає та й годі.

Тоді Кролик копнув його ногами, і ноги прилипли.

А Братчик Лис лежить тихо.

Кролик кричить:

— Якщо не відпустиш, я буду штовхатися!

Буцнув Опудалко головою — і голова прилипла. Тоді Лис вистрибнув з-під куща.

— Як ся маєш, Братчику Кролику? — каже Лис. — Чом же ти не вітаєшся зі мною?

Впав Лис на землю та й ну сміятися. Ой і реготав він, так реготав, аж у боці закололо.

— Ну, сьогодні ми вже точно разом пообідаємо, Братчику Кролику! Нині я й кропу припас, так що ти у мене не викрутишся, — сказав Лис.

…Тут дядечко Римус замовк і заходився виймати з попелу печену картоплю.

— Старий Лис з'їв Братчика Кролика? — поцікавився хлопчик у дядечка Римуса.

— А хто його знає, — відповів дідусь.

— Казка ж закінчилась. Хто каже — Братчик Ведмідь прийшов, його виручив, а хто каже — ні. Чуєш, мама кличе тебе. Біжи, малий.

Хоробрий Братчик Опосум

— Якось вночі, — сказав дядечко Римус, посадивши хлопчика до себе на коліна і задумливо погладивши по голівці, — так от якось уночі Братчик Опосум завітав до Братчика Єнота; виїли вони велику миску тушкованої моркви, а потім пішли прогулятися, подивитись, як поживають сусіди. Братчик Єнот — все підтюпцем та підтюпцем, Братчик Опосум — вистрибом та вистрибом.

Опосум донесхочу наївся фініків, а Єнот наковтався вдосталь жаб і пуголовків.

Гуляли вони, гуляли. Раптом чують — десь далеко в лісі гавкає пес.

— Раптом він на нас накинеться, Братчику Опосуме. Що тоді будемо робити? — запитав Єнот.

Опосум лише посміхнувся:

— Ну, вже я не дам тебе скривдити, Братчику Єноте. А ти що будеш робити?

— Хто? Я? — запитав Єнот. Хай лише спробує, хай спробує бодай поткнутися — усі ребра переламаю!

А пес побачив їх і вирішив часу не гаяти.

Навіть вітатись не став — одразу кинувся на них.

Братчик Опосум тієї ж миті зуби вишкірив, рот аж до вух, беркицьнувся на спину, ніби мертвий.

А Єнот — той майстер був почубитись. Підім'яв під себе собаку та й ну колошматити. Правду кажучи, від собаки не багато й лишилося, а те, що лишилося, вирвалось — і навтьоки, в саму гущавину, ніби хтось з рушниці стрельнув.

Ось Братчик Єнот поправив свій костюм, обтрусився, а Братчик Опосум усе лежить, ніби мертвий. Потім обережно підвівся, озирнувся та як кинеться бігти, тільки п'яти блиснули.

Наступного разу, як зустрілися Опосум і Єнот, каже Опосум:

— Здоров будь, Братчику Єноте! Як поживаєш?

Але Єнот — руки в кишені, вітатися не хоче.

— Ти чого ж це кирпу гнеш, Братчику Єноте? — питає Опосум.

— Я з боягузами і розмовляти не хочу, — відповідає ображено Єнот. — Йди своєю дорогою!

Опосум страшенно образився.

— Хто ж це боягуз, скажи-но мені?

— Та хто ж, як не ти, — каже Єнот. — Дуже мені потрібні такі приятелі, які на спину падають і мертвими прикидаються, ледь справа до бійки дійде!

Опосум, почувши ці слова, як почав сміятися, як почав реготати.

Невже ти думаєш, Братчику Єноте, що це я зі страху? Чи, бува, не думаєш ти, що я злякався того нещасного собаку? І чого б це мені його боятися? Я ж чудово знав, що коли я не впораюся з тим псом, то вже ти даси йому гарної прочуханки. Отож я просто лежав і дивився, як ти його гамселиш, чекав, коли й моя черга буде з ним розважитись.

Але Єнот лише носа наморщив:

— Казки це все, Братчику Опосуме! Як торкнувся тебе пес, ти відразу впав і прикинувся мертвим.

— Так я ж кажу тобі, Братчику Єноте, що це зовсім не від страху. Я лише однієї речі на світі боюсь — лоскоту. І коли цей пес тицьнув носом мені під ребра, я розсміявся, і так розібрав мене сміх, що ворухнути не міг ані рукою, ані ногою! Йому страшенно пощастило, що я лоскоту боюсь, — ще б хвилька, і я розірвав би його на шматки. Бійки я не боюся, Братчику Єноте, але лоскіт — це інша справа. З ким завгодно можу битися, але — відразу кажу — щоб тільки без лоскоту.

— Ось із того самого дня, — продовжував дядечко Римус, дивлячись, як клубочиться дим з люльки, — і дотепер так боїться лоскоту Братчик Опосум: лише торкни його між ребрами — падає на спину і так регоче, що не може ворухнути ні ногою, ні рукою.

Як Братчик Кролик перехитрував Братчика Лиса

— Дядечку Римусе, — запитав Джоель ввечері, коли старенький, здається, був вільний від роботи, — скажи, коли Лис упіймав Кролика Опудальцем, він не вбив його і не з'їв?

— Хіба ж я не розповів тобі про це, друже? Я, певно, сонний був, і в голові в мене все переплуталось, та й мама саме покликала тебе.

Про що ми тоді говорили? Пригадую, пригадую. Та ти вже й оченята треш? Ні, стривай, плакати за Братчиком Кроликом не треба. Хіба ж дарма він був такий метикуватий? Слухай-но, що далі буде.

Приклеївся, значить, Братчик Кролик до Опудальця, а Старий Лис давай качатись по землі й сміятися. А потім каже:

— Здається мені, Братчику Кролику, цього разу я тебе спіймав. Може, я й помиляюсь, але здається мені, що таки спіймав.

Ти все тут стрибав та кепкував з мене, але тепер кінець твоїм жартам. І хто просив тебе пхати носа не в свою справу? І навіщо потрібне було тобі те Опудальце? І хто це приліпив тебе до нього? Ніхто, ніхто у цілому світі! Ніхто не просив тебе, а просто ти сам узяв та й прилип до Опудальця! І сам ти у всьому винен, Братчику Кролику! Так і треба тобі, так і будеш сидіти, доки я не наберу хмизу та не розкладу багаття, бо я, звичайно ж, підсмажу тебе сьогодні, Братчику Кролику.

Так сказав Старий Лис.

А Кролик відповідає так сумирно, слухняно:

— Роби зі мною що хочеш, Братчику Лисе, лише, будь ласка, не кидай мене у той терновий кущ. Смаж мене, якщо хочеш, Братчику Лисе, тільки не кидай у терновий кущ!

— Забагато мороки з тим вогнищем, — каже Лис. — Я, певно, краще тебе повішу, Братчику Кролику.

— Вішай, якщо хочеш, Братчику Лисе, — благає Кролик, — тільки б ти не надумався кинути мене у той терновий кущ.

— Ех, мотузки ж у мене немає! — каже Лис. — Так що, мабуть, я втоплю тебе.

— Топи мене так глибоко, як захочеш, Братчику Лисе, — каже Кролик, — тільки не кидай мене у цей терновий кущ.

Але Братчик Лис хотів поквитатися з Кроликом якнайдужче.

— Ну, — каже, — раз ти так боїшся, то я візьму і кину тебе у терновий кущ.

— Та де тобі! — кепкує Братчик Кролик. — З Опудальцем я надто важкий, не докинеш.

Схопив Лис Кролика за вуха та як струсоне! Відклеїлось Опудальце і впало.

— А ось і докину, — вихваляється Лис.

Як розмахнеться, як кине Кролика у самісіньку середину тернового куща, тільки хруснуло.

Звівся Лис на задні лапи, дивиться, що буде з Кроликом. Раптом чує — кличе його хтось. Зирк — там, на горбочку, Братчик Кролик на колоді, нога на ногу, сидить, ніби нічого й не сталося, тріскою смолу з хутра вичісує.

Втямив тут Лис, що знову його в дурні пошили. А Братчику Кролику позлити його кортить, він і гукає:

— Терновий кущ — моя рідна домівка, Братчику Лисе! Терновий кущ — моя рідна домівка!

Стрибнув і зник, як минулорічний сніг.

Казка про коня Братчика Кролика

Якось після вечері хлопчик прибіг до дядечка Римуса, щоб послухати ще про Братчика Кролика і його приятелів.

Дядечко Римус був дуже веселий цього дня.

Тільки-но Джоель прочинив двері, як почув пісеньку:

Де ти, Братчику Кролику?

Сидиш на ґаночку,

Куриш люльку,

Пускаєш дим кільцями?

І хлопчик одразу згадав, як гнався за Кроликом Старий Лис.

— Дядечку Римусе, — поцікавився Джоель, — а Кролик геть утік, коли відклеївся від Опудальця?

— Що ти, друже! Навіщо ж йому було геть тікати? Щоб Братчик Кролик — і раптом накивав п'ятами! Звичайно ж, він посидів вдома, поки

не вишкріб із хутра смолу; день, другий посидів — і знову за своє: скаче то тут, то там, наче нічого не сталося.

Всі сусіди кепкують із Кролика:

— Ну ж бо, Братчику Кролику, розкажи-но, що там сталось у тебе зі Смоляним Опудальцем?

І так йому це допекло. Ось зайшов він якось провідати свою сусідку Матінку Мідоус з доньками, а дівчатка як почали насміхатися з нього, як почали кепкувати. Братчик Кролик сидів спокійно, ніби недочуває.

— А хто це — Матінка Мідоус? — поцікавився хлопчик.

— Не перебивай, друже. Просто у казці так говориться: Матінка Мідоус з доньками, а більше я нічого не знаю.

Слухав, слухав Кролик, як вони потішаються та кепкують з нього, потім поклав ногу на ногу, підморгнув дівчаткам та й каже:

— Милі ви мої, та ж Братчик Лис у мого татуся тридцять років був за їздового коня: може, і більше, але тридцять — то напевно.

Так він сказав, встав, вклонився і пішов геть повільно та поважно.

Наступного дня зазирнув до Матінки Мідоус Братчик Лис.

Тільки-но згадав він про Опудальце, як Матінка Мідоус тут же й сказала, що їй Кролик розповів.

— Ось як! — сказав Старий Лис. — Гаразд! Я примушу Братчика Кролика прожувати і виплюнути ці слова на цьому самому місці.

З тим і пішов.

Вибрався на битий шлях, струсив росу із хвоста та й попрямував до будиночка Кролика. Але Кролик вже чекав на нього, і двері були міцно замкнені. Старий Лис постукав.

Ніхто не відгукнувся. Знову постукав. Знову нікого. Тоді він постукав гучніше: тук! тук!

Тут Кролик відгукнувся слабким голосочком:

— Це ти, Братчику Лисе? Будь ласка, збігай за лікарем. З'їв я вранці квасолі й так мені стало кепсько! Прошу тебе, Братчику Лисе, біжи хутчіше!

— А я за тобою, Братчику Кролику, — відповідає Лис. — Нині у Матінки Мідоус свято буде, я обіцяв тебе привести.

— Куди мені! — зітхає Кролик. — Я і встати нездужаю.

— Та ж тут недалечко! — відповідає Братчик Лис.

— Заслаб я, не дійду.

— Ну то я понесу тебе.

— Як, Братчику Лисе?

— Ну, на руках, Братчику Кролику.

— А якщо я впаду?

— Не впадеш.

— Ну гаразд, лише ти на спині мене повези, Братчику Лисе.

— Добре, Братчику Кролику.

— А сідла ж у мене немає, Братчику Лисе.

— Не біда, сідло я дістану, Братчику Кролику.

— Як же я сидітиму в сідлі без вуздечки?

— А я й вуздечку дістану.

— Тобі ще шори на очі потрібні, Братчику Лисе, а то ще злякаєшся дорогою — я з сідла вилечу.

— Гаразд, і шори на очі будуть, Братчику Кролику.

— Ну, тоді домовились, Братчику Лисе.

Старий Лис сказав, що довезе Кролика майже до самісінької хатини Матінки Мідоус, а там йому доведеться злізти і йти пішки. Кролик дав згоду, і Лис побіг за сідлом та вуздечкою.

Звісно, Кролик знав, що Лису вірити не можна, от він і вирішив його перехитрувати.

Тільки-но встиг Кролик хутро розчесати і вуса закрутити, зирк — повернувся Лис із сідлом та вуздечкою, сумирний на вигляд, як поні в цирку. Підбіг до дверей, зупинився, лапою землю шкребе, гризе вуздечку, ну чисто тобі кінь.

Кролик сів у сідло, і вони рушили. Старому Лису в шорах не видно, що позаду коїться, але раптом відчув — Кролик підняв ногу.

— Що ти там робиш, Братчику Кролику?

— Штани поправляю, Братчику Лисе.

А тим часом Кролик прив'язав шпори. Як під'їхали вони близько до хатини Матінки Мідоус, де Кролику треба було вже самому йти, почав Лис зупинятися. Тут Кролик як штрикне його шпорами в боки, і погнав, і погнав!..

Під'їхали вони до будинку. Матінка Мідоус з усіма доньками сиділа на ґанку. Братчик Кролик проскакав повз них, під'їхав до конов'язі, прив'язав Лиса. А потім зайшов у дім, потиснув руки дівчаткам, сів і каже:

— Хіба ж я не розповідав вам, що Братчик Лис ще мого татуся катав? Він вже трохи не такий прудкий, але я за місяць-другий поверну йому форму.

Тут Братик Кролик посміхнувся, дівчатка — в регіт, а Матінка Мідоус все нахвалює коня Братчика Лиса.

— І це все, дядечку Римусе? — поцікавився хлопчик.

— Все чи не все, але досить. А то буде забагато полотна на пару штанів, — відповів приказкою старий.

Як Братчик Кролик знову перехитрував Братчика Лиса

Наступного дня хлопчик прийшов до дядечка Римуса послухати, чим же закінчилася історія з конем Братчика Кролика. Але дядечко Римус був не в гуморі.

— Поганим дітям я не розповідаю ніяких казок, — сказав він.

— Але ж я не поганий, дядечку Римусе!

— А хто курей ганяв сьогодні вранці?

І хто стріляв з рогатки? І хто в обід нацькував собаку на моє поросятко? І до мене на дах камінці хто кидав?

— Я не навмисно, дядечко Римусе, і я більше не буду. Будь ласка, дядечку Римусе, а я коржиків тобі принесу.

— Коржики — вони, звичайно, кращі на смак, ніж на слух…

Не встиг старий закінчити, як Джоель стрімголов помчав геть, а за хвилину повернувся назад із повними кишенями коржиків.

— Певно, твоя матінка подумає, що у навколишніх пацюків животи полопались! — посміхнувся дядечко Римус. — Ось ці я відразу з'їм, — продовжував він, розкладаючи коржики на дві однакові купки, — а ось ці залишу на неділю… Так на чому ми спинились? Я вже й забув, що у нас робили Братчик Лис і Братчик Кролик.

— Кролик приїхав верхи на Лисі до Матінки Мідоус і прив'язав Лиса до конов'язі.

— Еге ж! — сказав дядечко Римус.

— Так от, прив'язав він свого коня, а сам пішов у хатину. Вони базікали з Матінкою Мідоус і з дівчатками, співали, і дівчатка грали на піаніно. Потім Братчику Кролику настав час іти.

Попрощався він і пішов до конов'язі, та такий поважний, наче пан який. Сів на Лиса і поїхав геть.

Старий Лис нічого не сказав. Він лише стиснув зуби і поскакав уперед. Але Братчик Кролик знав, що Лис так і кипить від люті. Ну й злякався ж він!

А Лис все біг, поки не вибрався на галявинку, подалі від домівки Матінки Мідоус. Тут він наче з ланцюга зірвався. Так вже казився: і фиркав, і лаявся, і верещав, і стрибав, і кружляв… І так, і сяк намагався скинути Братчика Кролика зі спини. Але Кролик міцно тримався. Вигне спину Лис, а Кролик його шпорами. Старий Лис і вгору, і вбік, клацає зубами — ледь власного хвоста не відгриз.

Потім на землю впав — і давай качатись. Тут Кролик і вилетів із сідла. Але поки Лис схопився на ноги, Кролик у кущі — і навтьоки. А Лис за ним, і так хутко — ледве встиг Кролик пірнути в дупло.

Діра була маленька, Лису ніяк не пролізти. Ось він ліг, перевів подих, став мізкувати, що тепер робити з Кроликом. А поки так лежав Старий Лис, пролітав повз нього Братчик Канюк.

Побачив, що Лис лежить, наче дохлий, і вирішив перекусити дохлятинкою. Сів на гілку, полопотів крильми. Схилив голову набік та й каже, буцімто сам до себе:

— Помер Братчик Лис. Як же мені шкода!

— Ні, я живий, — каже Лис. — Я загнав сюди Братчика Кролика. Цього разу він точно не втече, хоч до Нового року чекатиму тут.

Поговорили вони ще. Канюк погодився постерегти Кролика, доки Братчик Лис збігає за сокирою. Лис побіг, а Канюк став біля дупла — чатує. Ось як все стихло Кролик підійшов ближче до діри та й кричить:

— Братчику Лисе! Братчику Лисе, агов!

Та Лис був уже далеко, і ніхто не відповів. Тоді Кролик закричав:

— То ти не хочеш відповідати, Братчику Лисе? І не треба! Все одно я знаю, що ти тут стоїш. А мені й байдуже. Я просто хотів сказати тобі: от якби тут був Братчик Канюк!

Тоді Канюк відповів лисячим голосом:

— А навіщо тобі Братчик Канюк?

— Та це тут сіра білка в дуплі, а жирна, — скільки живу, такої не бачив. Був би тут Братчик Канюк, ото б він уже поласував білкою.

Канюк знову лисячим голосом:

— А як би спіймав її Братчик Канюк?

— А тут, з другого боку дерева, маленька дірочка, — каже Кролик. — Був би тут Братчик Канюк, став би він біля тієї дірочки, а я б вигнав звідси білку.

— Ну жени, жени, — сказав Канюк, — а я постараюсь, щоб вона не втекла від Братчика Канюка.

Тоді Кролик підняв шум, ніби жене когось, і Канюк побіг на другий бік дерева ловити білку. А Кролик шусть із дупла — і чимдуж додому.

Тут дядечко Римус узяв коржик, відкинув назад голову, поклав коржик до рота. Потім заплющив очі і заходився жувати, муркочучи під носа пісеньку.

Як Братчик Канюк перехитрував Братчика Лиса

— Якщо я не помиляюсь, — почав дядечко Римус, — Канюк все стеріг дупло, куди сховався Кролик і звідки він давно вже вискочив. На цьому ми спинились, Джоелю?

Братчик Канюк геть зажурився. Але він обіцяв Лису, що постереже Кролика.

"Що ж, — думає, — почекаю Братчика Лиса, вже якось обману його".

Зирк — вистрибує з лісу Лис із сокирою на плечі.

— Ну, що чути, Братчику Канюче? Братчик Кролик усе там?

— Там, звісно, — відповідає Канюк. — Причаївся — видно, задрімав.

— Ну, вже я його розбуджу, — каже Лис.

Скинув він тут свій піджак, поплював на руки, узяв сокиру. Розмахнувся та як вдарить по дереву — цюк! Щоразу, як вдарить сокира, — цюк! Канюк поряд підстрибує та все примовляє:

— Він там, Братчику Лисе! Він там, він там!

Відлетить від дерева тріска, підскочить Канюк, голову набік, кричить:

— Він там, Братчику Лисе! Я чую, він там!

А Лис знай рубає та й рубає. Вже зовсім мало лишилось рубати, поклав Лис сокиру, щоб подих перевести, раптом бачить — сидить у нього за спиною Канюк, посміхається.

Зметикував Лис, що тут справа нечиста. А Канюк знай торочить:

— Він там, Братчику Лисе! Він там, я бачу його хвостик!

Тут Лис зазирнув у дупло і кричить:

— А ну ж поглянь, Братчику Канюче, що там стирчить? Чи не нога це Братчика Кролика?

Канюк і засунув голову в дупло. А Лис його — хап за шию.

Вже Канюк і крилами лопотів, і борсався — все дарма. Лису зручно було його тримати, він притиснув його до землі, не пускає. Тут Канюк почав благати:

— Відпусти мене, Братчику Лисе! Відпусти, Братчик Кролик — він тут, зовсім близько! Ще зо два разочки вдар сокирою, і він твій!

— А чи не дуриш ти мене, Братчику Канюче?

— Та ні ж бо, він тут, він тут! Відпусти мене до моєї дружиноньки, Братчику Лисе! Він тут, Братчику Лисе, він тут!

— А чому ж тоді жмут його хутра тут, на кущі ожини, — каже Братчик Лис, — а прийшов він з іншого боку!

Тоді Канюк розповів, як усе було.

— Скільки живу, ще такого пройдисвіта не бачив, Братчику Лисе, — сказав Канюк.

А Лис на те:

— Все одно тобі відповідати за нього, Братчику Канюче. Коли я пішов, Братчик Кролик був у дуплі, а ти залишився його стерегти.

Повертаюсь — ти тут, а Братчика Кролика й слід прохолов. Доведеться мені підсмажити тебе замість Кролика, Братчику Канюче.

— Якщо ти кинеш мене у вогонь, я полечу, Братчику Лисе, — каже Канюк.

— А я спершу вдарю тебе об землю, Братчику Канюче.

Так сказав Лис, схопив Канюка за хвіст, розмахнувся... А пір'я вирвалося з хвоста, і Канюк полетів вгору.

Летить і гукає:

— Дякую, що дав мені розігнатися, Братчику Лисе! Дякую тобі за це!

І полетів собі геть. А Лис лише зубами заскреготав від досади.

— А що сталося з Кроликом, дядечку Римусе?

— Та не переймайся ти Братчиком Кроликом, друже. Я все тобі про нього розповім.

Як Братчик Кролик видоїв Матінку Корову

Пам'ятаєш, як Братчик Кролик перехитрував старого Канюка і втік із дупла?

Подався він додому веселий, ну просто як сойка в гороб'ячому гнізді.

Стрибає, стрибає і раптом таку втому відчув — навіть ноги не слухаються. І так захотілося йому випити чогось! Вже він був майже вдома, коли зирк — Матінка Корова пасеться на луці. Ось він і вирішив пошукати тут щастя.

Кролик чудово знав, що Корова нізащо не дасть йому молока: не раз вже вона проганяла його геть, навіть тоді, коли Матінка Крільчиха захворіла. Ось Братчик Кролик потупцяв, потупцяв біля паркану та й гукнув:

— Як ся маєш, Матінко Корово?

— Та потихеньку, Братчику Кролику.

— Як здоров'ячко, Матінко Корово?

— Так собі: ні погано, ані добре, Братчику Кролику. А ти як поживаєш?

— Нічого, дякую. Трішки кісточки крутить, як прокинусь, — каже Кролик.

— А дружинонька як, дітки? — питає Матінка Корова.

— Та ні погано, ні добре. А як Братчик Бик поживає?

— Так собі, — відповідає Матінка Корова.

— Ти глянь, які фініки на цьому дереві, Матінко Корово! — каже Кролик. — От би їх скуштувати!

— Але ж ти їх нізащо не дістанеш, Братчику Кролику.

— А ти будь така люб'язна, буцни дерево, струси мені кілька фініків, — просить Кролик.

Ну, Матінка Корова не хотіла відмовляти Братчику Кролику. Вона підійшла до фінікового дерева і буцнула його рогами — буц!

Та фініки були ще зелені, як трава, жоден не впав! Тоді Корова ще разочок буцнула дерево — бац! Жоден фінік не впав!

Тоді Корова розігналася трішки, підбігла до дерева — бах! А хоч би один впав!

Корова відійшла трохи далі. Відійшла, закинула хвіст на спину та як розбіжиться — бабах! — об дерево.

Так розігналась і так буцнула, що один ріг глибоченько проштрикнув дерево і застряг у ньому.

Корова — ні туди, ні сюди. А Братчику Кролику саме цього й треба було.

— Виручай мене, Братчику Кролику, — просить Матінка Корова.

— Мені ж не дістатися до твоїх ріг, — знизав плечима Кролик. — Краще я збігаю за Братчиком Биком.

І з цими словами кинувся додому. Трохи згодом повернувся з дружиною й з усіма дітлахами, скільки їх було, кожен тягнув із собою по відру. У більшеньких відра були більші, у меншеньких — відра менші.

Оточили вони Матінку Корову — і ну її доїти. Видоїли все молоко. І більшенькі доїли, і меншенькі доїли. А як видоїли, Братчик Кролик каже:

— Бувай здорова, Матінко Корово! Тобі сьогодні в полі ночувати доведеться. Не можна ж тобі недоєною ночувати! Ось я і подумав: треба видоїти тебе, щоб ти не мукала всю ніч.

Так сказав Братчик Кролик. А Матінка Корова все стояла і смикала головою, щоб вирватися, але ріг міцно-міцно застрягнув у стовбурі.

Сонечко сіло, і ніч прийшла, а Матінка Корова все стоїть. Ось вже й світає, подався ріг.

Звільнилась Матінка Корова, поскубала травички. "Ну, постривай же! — подумала Корова. — Ти, певно, прискачеш сюди подивитись на мене. Ось тоді я з тобою і поквитаюсь!"

Стало сонце підніматись; підійшла вона до дерева і знову вставила ріг у щілину.

Та, мабуть, поки паслася, вхопила Матінка Корова зайвий пучечок трави, бо, лише вставила вона ріг у дірку, зирк — а Братчик Кролик сидить на паркані й дивиться на неї.

Доброго ранку, — привітався Кролик. — Як почуваєшся, Матінко Корово?

Він стрибнув з паркана і пострибав до неї ближче: стриб-скік, стриб-скік…

— Погано, Братчику Кролику, зовсім погано, — сказала Матінка Корова. — Всю нічку промучилась. Ніяк не витягну ріг. От вхопив би ти мене за хвоста, я вже якось би й вирвалась, Братчику Кролику.

Тут Братчик Кролик підійшов трішки ближче, але не зовсім близько.

— Далі мені не можна, — сказав він. — Ти ж знаєш, я слабенький. Можу надірватися. Ну ж бо, Матінко Корово, ти тягни, а я помагатиму!

Тут Корова вирвала ріг та як побіжить за Кроликом! І понеслися вони дорогою; Кролик — вушка назад, а Корова — роги до землі, хвіст гачком. Кролик вперед дременув, та раптом з розгону — в терновий кущ. Підбігла Корова до куща, а з-під куща голова стирчить — очі великі, мов ґудзики.

— Здрастуй, Матінко Корово! Чи далеко біжиш? — поцікавився Братчик Кролик.

— Здрастуй, Братчику Великі Очі! — сказала Матінка Корова. — Чи не пробігав тут Братчик Кролик?

— Ось тільки-но пробіг, — сказав Кролик. — Та такий втомлений, захеканий.

Тут Корова як припустить по дорозі, наче за нею собаки женуться.

А Кролик — той лежав під терновим кущем і качався від сміху, поки в нього не закололо в обох боках. Від Лиса втік, і від Канюка втік, і від Корови втік — як же тут не сміятись?

Гостина у Матінки Мідоус

Джоель знову приготувався слухати, а дядечко Римус узяв кочергу і посунув головешки, щоб вогонь палахкотів веселіше.

А потім почав:

— Ти знаєш, звичайно, що між Кроликом і Коровою не було злагоди відтоді, як він видоїв у неї молоко.

От якось, коли вона гналася за ним, та так швидко, що перебігла через власну тінь, Братчик Кролик надумав звернути зі шляху і навідатись до своїх добрих друзів — Матінки Мідоус з дівчатками.

Стриб-скік, стриб-скік, і раптом бачить Братчик Кролик — під кущем лежить Братчик Черепаха.

Зупинився Кролик і постукав у дах будиночка Черепахи. Ну, звичайно ж, у дах, бо Братчик Черепаха завжди тягає з собою свою хатинку. У дощ і вітер, у спеку й холод, коли б тобі не зустрівся Братчик Черепаха і де б ти його не знайшов — скрізь з ним його чудовий будиночок.

Кролик постукав у дах і запитав, чи вдома господар. А Братчик Черепаха відповів, що вдома.

— Як тобі живеться, Братчику Черепахо?

— А ти як поживаєш, Братчику Кролику?

Потім Кролик поцікавився:

— Куди ти повзеш, Братчику Черепахо?

А той відповідає:

— Просто гуляю, Братчику Кролику.

Тут Кролик сказав йому, що зібрався на гостину до Матінки Мідоус з дівчатками, і поцікавився, чи не хоче й Братчик Черепаха піти туди разом з ним.

— А чом би й ні, можна, — відповів Братчик Черепаха, і вони пішли удвох.

Потеревенили дорогою від душі, і ось вони вже й прийшли. Матінка Мідоус з дівчатками зустрічають їх на ґанку і просять заходити, вони й зайшли.

Братчик Черепаха такий плаский, що йому незручно було на підлозі, та й на стільці йому також надто низько. От поки всі шукали, на що б його посадити, Братчик Кролик узяв його та й поклав на полицю, де відерце стояло. Братчик Черепаха розлігся там так поважно, ніби індика проковтнув.

Звісно, почали говорити про Старого Лиса, і Кролик заходився розповідати, як він осідлав Лиса і який чудовий з нього вийшов їздовий кінь. І всі реготали дознемоги — Матінка Мідоус з дівчатками і Братчик Черепаха.

А Кролик сидів у кріслі. Прокашлявся він і каже:

— Я б і сьогодні приїхав на ньому, та три дні тому я так на ньому так гарцював, що він кульгає тепер на одну ногу. Боюсь, доведеться його взагалі позбутися.

Тоді сказав Братчик Черепаха:

— Ну що ж, якщо ти надумаєш його продавати, Братчику Кролику, продай його комусь подалі, бо дуже вже він всім набрид у наших краях. Ось лишень вчора я зустрів Братчика Лиса на дорозі, і уявіть собі, що він мені бовкнув! "Гей, — крикнув він, — ось і ти, Бруднуля-Повзуля!"

— Жах який! — вигукнула Матінка Мідоус. — Чуєте, дівчатка? Старий Лис обізвав Братчика Черепаху Бруднулею-Повзулею.

Всі аж нестямились, як це Лис насмілився образити такого добряка — Братчика Черепаху! А поки вони охали і обурювались, Лис стояв біля задніх дверей і підслуховував.

Багато неприємного почув Братчик Лис, і ось раптом він просунув голову в двері та як гукне:

— Доброго вечора, друзі! Як поживаєте? — і як стрибне до Братчика Кролика!

Матінка Мідоус з дівчатками — ті підняли крик і вереск, а Братчик Черепаха підповз до краю полиці й упав звідти — та якраз Лису на маківку! Він нібито оглушив Лиса.

А коли Лис прийшов до тями, то все, що він побачив, — це казанок з овочами, перекинутий догори дном у печі, та поламаний стілець. Братчик Кролик зник, і Братчик Черепаха зник, і Матінка Мідоус з дівчатками теж, ніби й не було їх.

Кролик заліз у димар — ось чому казанок був перекинутий догори дном.

Братчик Черепаха заповз під ліжко і зачаївся за скринею, а Матінка Мідоус з дівчатками вискочили надвір.

Лис роззирнувся на всі боки і помацав свою маківку, куди влучив йому Братчик Черепаха. А Кролика й сліду нема. На лихо, дим і попіл дійняли Кролика, і раптом він як чхне: апчхи!

— Ага! — зрадів Лис. — Ось ти де! Гаразд, — сказав він, — я викурю тебе звідти. Тепер ти мій.

Та Кролик анічичирк у відповідь.

— Що ж, по-доброму не хочеш виходити? — запитав Лис.

А Кролик — ані слова.

Тоді Лис пішов за дровами. Повертається, чує — Кролик сміється.

— Чого це ти смієшся, Братчику Кролику? — поцікавився Лис.

— Сказав би, та не можна, — відповів Кролик.

Краще вже признайся, — сказав Лис.

— Та хтось заховав тут ящик з грішми, — відповідає Кролик.

— Так я тобі й повірив! — каже Лис.

— Та ти поглянь! — сказав Кролик. І тільки-но Лис засунув морду в димохід, як Кролик сипнув йому в очі нюхального тютюну; він завжди носив його з собою.

Тут Лис беркицьнувся — і шкереберть викотився за поріг. А Кролик виліз із димоходу і попрощався з господарями.

— Як ти спровадив його, Братчику Кролику? — запитала Матінка Мідоус.

— Хто, я? — дивується Братчик Кролик. — Та я просто сказав йому, що коли він в цю ж мить не забереться геть і не припинить надокучати таким добродіям, то я схоплю його за барки і гарненько намну йому боки!

А Братчик Лис котився шкереберть аж до своєї домівки.

— А що ж сталося з Черепахою? — поцікавився Джоель.

— "Що сталося, що сталося"! — вигукнув старенький. — Ці діти завжди хочуть знати все відразу! В тебе очі вже злипаються. Біжи спати, малий!

Невдача Братчика Вовка

Напевно, у твоєї мами гості, — сказав дядечко Римус, коли Джоель забіг до нього з величезним шматком листкового пирога. — А якщо не гості, то вона точно загубила ключ від буфета, а ти його знайшов.

— Просто, дядечку Римусе, мама дала мені пиріг, а я подумав — пригощу ним тебе.

Старий посміхнувся:

— Дякую, дякую, синку. Цей пиріг якраз мені допоможе зібратися з силами, щоб розповідати далі про Братчика Кролика та його друзів.

Тут старий замовкнув і взявся до пирога. Він впорався з ним дуже швидко. Потім струсив крихти з бороди і почав:

— Так розсердився Старий Лис на Братчика Кролика — просто не знав, що й робити, зовсім носа повісив. От іде він якось дорогою і зустрічає Братчика Вовка. Ну, привіталися, звичайно, — як живеться, чи здорові дітлахи.

Вовк і каже:

— У тебе щось скоїлось, Братчику Лисе?

А Лис йому:

— Та ні, чого б це?

І сміється й теревенить, ніби нічого не сталося, бо йому здалося, що Вовк щось докумекав. Та Братчик Вовк теж був не з дурників і почав

лаяти Братчика Кролика за його витівки, бо повсюди вже пішли чутки про те, як Кролик обманув Братчика Лиса.

Поговорили вони про це, і раптом Братчик Вовк каже:

— А я ж придумав, як спіймати Братчика Кролика.

— Як? — питає Лис.

Вовк каже, що треба заманити його у дім Братчика Лиса.

— Ну, це буде нелегко. Як же його заманити до мене? — питає Лис.

— Обманути, звичайно.

— І хто ж це зможе його обманути? — цікавиться Лис.

— Я сам і обману, — відповідає Вовк.

— Як же ти це зробиш, Братчику?

— А ось як, — каже Вовк. — Ти біжи додому і лягай у ліжко, прикинься, ніби помер. Лежи та ні пари з уст, поки Братчик Кролик не підійде й не доторкнеться до тебе. Щоб я провалився на цьому місці, якщо він не дістанеться нам на обід!

Лису сподобалась така вигадка. Рушив він додому, а Вовк — той попрямував до будиночка Кролика.

Приходить, а вдома ніби й немає нікого. Але Вовк постукав у двері: тук! тук!

Ніхто не відгукнувся.

Він знову постукав: стук! стук!

— Хто там? — запитав Кролик.

— Друзі, — відповідає Вовк.

— Друзі бувають різні, — каже на те Кролик. — Ти скажи, як тебе звати.

— Я з поганою звісткою, — каже Вовк.

— От так завжди, — каже Братчик Кролик. — Погані новини й кликати не треба.

А сам до дверей, у щілинку зазирає.

— Братчик Лис помер нині вранці, — каже сумно Вовк.

— То чому ж це ти не в жалобі? — запитує Кролик.

— Я саме йду за цим, — відповідає Вовк. — Думаю, треба забігти до Братчика Кролика, розповісти, яка біда трапилась. Я щойно від Братчика Лиса. Простягнув ніжки, бідолашний.

З тим Вовк і пішов. Кролик сів, почухав потилицю, а потім вирішив, що сходить до Братчика Лиса, дізнається, що там чути. Сказано — зроблено: схопився і пішов. Прийшов він до хатинки Лиса — так все похмуро довкола! Підійшов ближче — ніщо ані шелесне.

Зазирнув у будиночок, а Лис лежить на ліжку горілиць, великий та страшний. Тут Кролик мовить тихесенько, ніби сам до себе:

— Залишили всі бідолашного Братчика Лиса. Та я все ж вірю, що одужає Братчик Лис, хоча й боюсь, що він помер. І ніхто не прийде провідати Братчика Лиса! Братчик Вовк — і той його покинув. У мене, щоправда, справ чимало, але побуду з ним. Так, на вигляд, він помер. А як подумати, то, може, й не помер зовсім. Бо ж кожен знає, що коли прийдеш до покійничка, то лишень він тебе побачить, одразу ж покійничок підніме лапи догори і гукне: "Ого-го!"

Але Старий Лис лежав тихо. Тоді Кролик сказав трохи голосніше:

— Дивна річ! Братчик Лис ну зовсім мертвий, а поводиться, наче не покійничок. Покійник, якщо прийдуть подивитись на нього, відразу підніме догори лапи і кричить: "Ого-го!"

Тут, звісно ж, Лис підняв лапи і вигукнув: "Ого-го!"

А Братчик Кролик чкурнув геть, що було духу.

Як зустрілися Братчик Лис і Братчик Черепаха

Дядечко Римус наточував свого шевського ножа і розповідав: — Якось йшов Братчик Лис. Раптом бачить — на самісінькій середині дороги лежить Братчик Черепаха. Братчик Черепаха одразу ж подумав, що треба тримати ніс за вітром, а одне око розплющеним. Але Старий Лис прикинувся лагідним — і ну ляси точити: мовляв, він страшенно радий зустрічі, вже сто років не бачив Братчика Черепаху.

— Здоров був, Братчику Черепахо! Що це тебе не видно давненько?

— Все тиняюсь де попало, Братчику Лисе. Все тиняюсь.

— Щось вигляд у тебе кепський, Братчику Черепахо, — каже Лис.

— Все повзаю та хворію, — відповідає Черепаха.

— А що з тобою, друже? Нібито й око у тебе червоне!

— Ох, де тобі мене зрозуміти, Братчику Лисе! Спробував би ти все повзати й повзати, хворіти й хворіти.

— Та у тебе ж обидва ока червоні! Ти зовсім занедужав, Братчику Черепахо!

— Куди вже гірш, Братчику Лисе.

— Яка ж біда сталася з тобою, Братчику Черепахо?

— Та так. Пішов прогулятися ввечері, зустрів одного чоловіка, а він мене кинув у вогонь.

— Як же ти з вогню вибрався, Братчику Черепахо?

— Все сидів та терпів, Братчику Лисе! Сидів і терпів, а дим роз'їв мені очі, і вогонь обпалив мені спину.

— Здається, хвіст у тебе взагалі згорів? — бідкається Лис.

— Ні, хвіст якраз на місці, — відповів Братчик Черепаха і висунув хвіст з-під панцира.

А Лис тільки того й чекав: схопив Черепаху за хвоста і кричить:

— На місці, на місці, Братчику Черепахо! А пригадуєш, як ти вдарив мене по маківці у Матінки Мідоус? Чи забув? Ви були там разом з Братчиком Кроликом! Ну, тепер тобі кінець!

Просив, просив Братчик Черепаха відпустити його. Скільки не вмовляв, усе дарма.

— Ну, тепер я тебе втоплю, — сказав Братчик Лис.

А Братчик Черепаха почав благати:

— Тільки не топи мене, Братчику Лисе! Вже краще кинь мене у вогонь — я все ж трішки звик до вогню.

Але Старий Лис і чути нічого не хоче. Потягнув він Братчика Черепаху до струмка і засунув його у воду.

А Черепаха кричить:

— Кинь цей корінчик і хапай мене за хвіст! Кинь цей корінчик і хапай мене за хвіст!

Лис у відповідь:

— Який ще корінчик? Я твій хвіст тримаю, а не корінець.

Але Братчик Черепаха підняв лемент:

— Мерщій тримай мене, а то я втону! Я тону, тону! Покинь ти цей корінчик і тримай мене за хвіст!

Ну, тут Лис випустив його хвоста, і Братчик Черепаха пішов на дно — буль-буль-плюсь!

Жодними буквами не описати ті звуки, які вилетіли при цьому з горла дядечка Римуса. Це були такі дивні звуки, що хлопчик перепитав:

— Як, як пішов він на дно?

— Буль-буль-плюсь!

— І втопився, дядечку Римусе?

— Хто? Старий Братчик Черепаха? Та хіба ж ти тонеш, коли матуся кладе тебе у ліжечко?

— Ні, звичайно, — замислено відповів Джоель.

— От і Братчик Черепаха не втопився. Бо у воді він був як вдома, друже мій милий.

Буль-буль-плюсь!

Як Братчик Вовк потрапив у халепу

Дядечко Римус прибивав підметки до своїх черевиків, а хлопчик ніяк не хотів дати спокій його молотку, ножу і шилу, так що старий навіть почав вдавати, що сердиться. Але невдовзі вони знову помирились, хлопчик всівся на стілець і почав спостерігати, як дядечко Римус вганяє в підметку шпильку за шпилькою.

— Той, хто всім набридає і суне носа, куди не слід, завжди потрапляє в халепу. Ось, наприклад, Братчик Вовк. Чого б йому не сидіти сумирно й нікому не докучати? Так ні, заприятелював він зі Старим Лисом, і вчепились вони до Кролика. Просто дихнути йому не давали, і закінчилось це кепсько. В таку халепу потрапив Братчик Вовк, що лихо!

— Невже, дядечку Римусе? А я думав, що Вовк дав спокій Кролику після того випадку — пригадуєш, як він вигадав, ніби Старий Лис помер?

— Ти б краще не перебивав мене, бо скоро мама покличе тебе спати, а ти почнеш вередувати і скуштуєш того самого ременя, який я зробив колись для твого татка.

Джоель засміявся. А дядечко Римус, побачивши, що хлопчик ніби води в рот набрав, продовжив:

— Братчик Кролик не мав спокою ні вдень, ні вночі. Ледь відійде від хатинки — вже прийшов Братчик Вовк, когось із кроленят поцупив. Збудував собі Кролик солом'яну хатку — її розвалили. Зробив він собі дім із соснових вершечків — і той простояв недовго. Змайстрував будиночок із кори — і з тим біда. Щоразу, як зруйнують дім, одного кроленяти як і не було. До того дійшов Кролик — зовсім розгнівався і почав лаятись.

Пішов покликав каменярів. Збудували вони йому дім із дощок на кам'яній кладці. Тепер йому стало спокійніше.

Тепер він вже міг залишити дім, погостювати день у сусідів; повернеться, сидить біля вогню, газету почитує, як і годиться сім'янину.

Він вирив хід у погріб, щоб туди ховалися кроленята, якщо почують поблизу шум.

І гарний замок до дверей приладнав. Братчик Вовк лише зубами клацав, бо поживитися йому було нічим. Кроленята — ті були вже надто лякливі. А Братчик Кролик такий сміливий став — чує, як біжить десь поруч Вовк, але мурашки в нього по спині вже не біжать.

Ось якось зібрався Братчик Кролик провідати Братчика Єнота, але раптом чує страшний шум і тупіт на дорозі. Він і прислухатись добре не встиг, як у двері ввірвався Братчик Вовк. Кроленята миттю заховалися в погріб.

А Вовк весь у багнюці, захеканий.

— Рятуй, рятуй мене, Братчику Кролику! — вигукнув Вовк. — Пожалій, врятуй, Братчику Кролику! Собаки за мною слід у слід женуться, ледь не розірвали. Чуєш, біжать? Заховай мене де-небудь, Братчику Кролику, щоб вони не знайшли мене!

— Ну що ж, — сказав Кролик. — Он стоїть велика скриня, стрибай у неї, Братчику Вовче, і почувайся як вдома.

Стрибнув Вовк у скриню, стукнула покришка, дзенькнув гачок — попався Братчик Вовк! А Кролик свої окуляри вдягає на носа, присуває до вогню крісло-гойдалку, узяв гарну понюшку тютюнцю. Довго сидів так Братчик Кролик, морщив лоба і все міркував.

Тут Вовк подав голос зі скрині:

— Що, собаки пішли, Братчику Кролику?

— Та ні, одна все ще принюхується тут за рогом.

Узяв Кролик чайник, налив у нього води і поставив на вогонь.

— Що ти там робиш, Братчику Кролику?

— Хочу пригостити тебе чаєм, Братчику Вовче.

А сам бере бурав і починає свердлити дірки у кришці скрині.

— Що ти там робиш, Братчику Кролику?

— Свердлю дірочки, щоб тобі не було задушливо, Братчику Вовче.

Сходив Кролик, приніс дрівець, кинув у вогонь.

Що ти там робиш, Братчику Кролику?

Більший вогонь роблю, щоб ти не змерз, Братчику Вовче.

Спустився Кролик у погріб, привів усіх своїх діток.

— Що ти там робиш, Братчику Кролику?

— Та от розповідаю дітлахам, який ти гарний сусід, Братчику Вовче.

Кроленята й роти затиснули лапками, аби не сміятися. А Братчик Кролик узяв чайник і давай лити гарячу воду на покришку скрині.

— Що там за шум, Братчику Кролику?

— Це вітер свистить у димарі Братчику Вовче.

А вода стала всередину затікати.

— Хто це щипає мене, Братчику Кролику?

— Це блохи кусають тебе, Братчику Вовче.

— Ох, і кусають же вони, Братчику Кролику!

— Повернись на інший бік, Братчику Вовче.

— Ой, щось припікає, Братчику Кролику!

— Та це все блохи, блохи, Братчику Вовче.

— Зовсім заїли, Братчику Кролику, — сказав Вовк.

А вода у дірочки — дзюр-дзюр, а вода у дірочки — дзюр-дзюр, а з окропом жартувати не варто.

Як завиє Вовк, як підскочить! І гачок відлетів разом з петлею, і Кролик шкереберть полетів зі скрині.

Вискочив Вовк та як дремене! Тільки п'яти світяться.

Відтоді живе Братчик Кролик спокійно, ніхто йому не надокучає.

А Вовк, коли зустріне його, згадає, як блохи кусали у скрині, хвіст підтисне — і обходить бочком.

Братчик Лис і жаби

Коли наступного дня Джоель прибіг до старої хижі і гукнув здалеку: "Доброго вечора, дядечку Римусе!", старий відповів йому:

— Ай-дум-ер-кер-ком-мер-кер!

Хлопчик дуже здивувався:

— Що ти сказав, дядечку Римусе?

— Ай-дум-ер-кер-ком-мер-кер!

Ай-дум-ер-кер-ком-мер-кер!

— Що це означає?

— Це черепашача мова, друже… Пожив би ти з моє, хлопчику, та побачив стільки, скільки я побачив у своєму житті, ти усіх тварин розумів би. Ось тут один старий пацюк мешкає; коли всі ляжуть спати,

він, буває, приходить, сидить там у куточку, і ми з ним базікаємо. Вже ж, звісно, те, що він каже, в букварі не знайдеш. Я зараз саме згадав, що сказав Братчик Черепаха Старому Лису, коли Лис відпустив його хвіст.

— А що він сказав, дядечку Римусе?

— Ось це він і сказав: ай-дум-ер-кер-ком-мер-кер! Пірнув на дно озера і звідти — бульбашками: ай-дум-ер-кер-ком-мер-кер!

Братчик Лис — той нічого не сказав, а Сестричка Жаба, що на березі сиділа, почула Братчика Черепаху і гукає у відповідь:

— Джаг-ер-ром-ком-дом! Джаг-ер-ром-ком-дом!

Тут усі жаби, скільки їх було на березі, здійняли лемент:

— Тут не гри-бо-ко! Тут не гри-бо-ко!

А Сестричка Жаба дужче від усіх:

— Брех-ня-це-брех-ня! Бре-ке-ке!

Знову бульбашки пішли від Братчика Черепахи:

— Ай-дум-ер-кер-ком-мер-кер!

Жаби галасують:

— Стри-бай, стри-бай в о-зе-ро! Стри-бай в о-зе-ро!

А Сестричка Жаба голосніше від усіх:

— Там-ін-ший-рис! Там-ін-ший-рис!

Зиркнув Братчик Лис у воду — і справді, там, у воді, інший Лис.

Потягнувся Лис, щоб потиснути йому руку, і беркиць у воду. Усі жаби галасують:

— Бер-киць! Бер-киць! Бре-ке-ке!

А Братчик Черепаха — бульбашками:

— Ай-дум-ер-кер-ком-мер-кер!

— Що ж, Лис потонув, так, дядечку Римусе?

— Та ні, не потонув, мій хлопчику, — відповів старий, — якось вже вибрався з озера. А ще б хвилька — затягнув би його на дно Братчик Черепаха, і був би Старому Лису кінець.

Як Братчик Лис полював, а здобич дісталася Братчику Кролику

Старий Лис почув, як Кролик провчив Братчика Вовка, і подумав: "Як би й мені не потрапити в халепу. Не буду його зачіпати".

Вони частенько зустрічалися, і багато-багато разів Братчик Лис міг схопити Кролика. Але щоразу, як випаде така нагода, згадував про Вовка і не займав Кролика.

Потроху почали вони товаришувати. Іноді Лис навіть заходив до Кролика на гостину; вони сиділи разом і розмовляли, ніби й не було між ними ніколи ворожнечі.

От якось прийшов Братчик Лис і запитав, чи не піде Кролик з ним на полювання. А Кролику ліньки було, от він і сказав Братчику Лису, що має в запасі рибку, тож якось обійдеться.

Братчик Лис сказав, що йому дуже шкода, але він все ж таки піде й спробує щастя самотужки. І пішов.

Полював він цілісінький день. Дуже щастило йому того дня: дичини набив повну торбу.

А Кролик, як вже вечоріло, потягнувся, розім'яв кісточки і сказав собі, що Братчику Лису вже час і додому повертатися.

Заліз він на пеньок, подивився, чи не видно кого. Зирк — чвалає Братчик Лис, виспівує на все горло.

Зістрибнув Кролик із пенька, розлігся посеред дороги, прикинувся мертвим. Іде повз нього Лис, бачить — лежить Кролик. Перекинув його, подивився та й каже:

— Якийсь мертвий кролик валяється. Схоже, він давненько здох. Дохлий, а жирний. Такого жирненького і не бачив зроду. Тільки дуже давно він здох — боюсь, чи не зашкодить це.

Братчик Кролик — анічичирк! Старий Лис облизався, але пішов геть — залишив Кролика на дорозі.

Тільки-но зник з очей Старий Лис, Кролик схопився, побіг лісочком, ліг попереду на дорозі.

Йде Братчик Лис, бачить — ще один кролик лежить, дохлий, твердий, як цурпалок.

Подивився Лис на кролика й ніби замислився. Потім відстібнув свою мисливську сумку та й каже:

— Та ба, другий! Залишу я свою торбу та збігаю за тим першим кроликом. Принесу додому двох. Всі мені будуть заздрити, який я мисливець.

Кинув під кущ свою здобич і побіг дорогою за першим кроликом.

Тільки він зник, Братчик Кролик схопився, схопив його торбу — та додому.

Наступного дня, коли зустрів Лиса, гукає йому:

— Що ти вчора роздобув, Братчику Лисе?

А Братчик Лис лизнув свій бік і відповідає:

— Та трішки розуму роздобув, Братчику Кролику!

Тут Кролик засміявся і каже:

— Знав би я, що ти за цим ходив, я б тобі свого дав трішки.

Чому в Братчика Опосума голий хвіст

Якось Братчик Опосум так зголоднів — ну, здається, усе віддав би за пригорщу фініків. Він був дуже лінивий, Братчик Опосум; але ось у животі в нього так забурчало і занило, що він підвівся й пішов пошукати щось їстівне. І як ти гадаєш, хто йому зустрівся дорогою? Ну, звичайно ж, Братчик Кролик!

Вони були добрими друзями, а все тому, що Братчик Опосум ніколи не дошкуляв Кролику, як інші звірі.

Сіли вони удвох край дороги, теревенять про те та про це. От Братчик Опосум і сказав Кролику, що він просто помирає з голоду.

А Кролик підстрибнув, сплеснув у долоні й сказав, що він знає, де можна розжитися на чудові фініки.

— Ну і де ж це? — поцікавився Опосум.

А Кролик сказав, що їх сила-силенна в садочку у Братчика Ведмедя.

— А хіба у Ведмедя був фініковий сад, дядечку Римусе? — запитав хлопчик.

Ну, звісно, синку. Адже Братчик Ведмідь любить поласувати бджолиним медом. От він і посадив у себе фінікові дерева: до них прилітали бджілки, а Ведмідь дивився, куди вони з садочку полетять, біжить за ними і знаходить дупла з медом. Та це все не має значення. Раз уже я кажу, що в нього був садок, значить, був; а у Братчика Опосума аж слинка потекла, коли він почув про фініки.

Кролик ще й не договорив, а той вже схопився — і бігцем у садочок Братчика Ведмедя. Він заліз на найвище фінікове дерево, яке тільки було в садку.

Але Братчику Кролику хотілося пожартувати. Він швиденько гайнув до будиночка Ведмедя і підняв лемент, що хтось бешкетує у фініках. Братчик Ведмідь з усіх ніг кинувся у свій садок.

Опосуму все здавалося, що йде Братчик Ведмідь, але він говорив собі:

— Ще один фінік, і втечу. Ще один фінік, і втечу.

Раптом він почув, що Ведмідь дійсно наближається.

— Ще один фінік, і я втечу, — сказав Опосум, і тієї ж миті Ведмідь підбіг до дерева та як трусоне його!

Братчик Опосум зірвався з дерева, як перестиглий фінік, але вже біля самісінької землі він зібрав ноги разом та як дремене!

Братчик Ведмідь — за ним. З кожним кроком Ведмідь був усе ближче, так що тільки-но Опосум встиг підбігти до паркана, Ведмідь — хап його за хвоста.

Братчик Опосум прошмигнув крізь жердини та як смикне хвоста — і протягнув його між зубами Ведмедя.

Братчик Ведмідь так міцно тримав, а Братчик Опосум так сильно тягнув, що вся шерсть залишилась у пащі Ведмедя, і він би, звичайно, задихнувся, якби Кролик не приніс йому води.

— От з того самого дня у Опосума голий хвіст, — сказав дядечко Римус, старанно вибиваючи попіл зі своєї люльки. — У Братчика Опосума і в усіх його діточок.

Братчик Кролик — риболов

Братчик Кролик і Братчик Лис — вони були дуже схожі на моїх знайомих хлопчаків, — сказав дядечко Римус, підморгуючи Джоелю, який прийшов послухати ще одну казочку. — Вони постійно ганялись один за одним і всіх турбували, всім надокучали. Тільки Кролику жилося спокійніше, бо Старий Лис побоювався з ним сваритись.

От якось взялися Братчик Кролик, і Братчик Лис, і Братчик Єнот, і Братчик Ведмідь розчищати нову ділянку під грядки гороху.

А сонечко стало припікати, і Кролик стомився. Але він не припиняв працювати, бо побоювався, аби його не назвали ледарем. Він викорчовував пеньки і згрібав хмиз, а потім раптом закричав, що загнав собі в руку колючку; облишив роботу і заходився шукати прохолодну місцинку — відпочити в холодку.

Ось він набрів на криницю, а у криниці висіло відерце.

— Певно, тут прохолодно, — сказав Братчик Кролик. — А й справді, таки прохолодно. А ну ж вмощуся я тут і подрімаю.

Сказав так — і стриб у відро. І тільки стрибнув, як відро поїхало донизу, все вглиб та вглиб.

— А Кролик не злякався, дядечку Римусе?

— Ой, друже, ще й як злякався! Вже, певно, ніхто в цілому світі не натерпівся такого страху! Звідки він їде, Кролик знав. А от куди приїде?!

Відерце вже й на воду опустилось, а Кролик все не ворушиться, думає: що ж буде?

Лежить, ніби мертвий, тремтить від переляку.

А Братчик Лис одним оком стежив за Кроликом; коли той шмигнув з нової ділянки, Старий Лис тихесенько за ним. Він зрозумів, що Кролик втік не просто так, і хутенько поповз за ним.

Побачив Лис, як Кролик підійшов до криниці й зупинився. Побачив, як той стрибнув у відерце. А тоді дивиться — зник Братчик Кролик! Певно, в усьому світі жоден лис не бачив такого дива. Сидів, сидів він у кущах, і так і сяк прикидав — ніяк не втямить, що б це могло бути. Він і каже сам до себе:

— Провалитися мені на цьому самому місці, якщо Братчик Кролик не ховає там свої грошенята! Або ж він знайшов там золоту жилу. Не я буду, якщо це не рознюхаю!

Підповз Лис ближче, прислухався — нічого не чути. Ще ближче підповз — знову не чути. Підкрався він тихесенько зовсім близько до криниці, глянув униз — і не видно нічого, і не чути.

А Кролик тим часом лежав у відерці ні живий ні мертвий. Він і вухом повести боявся — раптом відерце перекинеться, а він шубовсне у воду?! Раптом чує, кричить Лис:

— Гей там, Братчику Кролику! Ти до кого це в гості зібрався?

— Я? Та я просто рибку ловлю, Братчику Лисе! Я просто надумав нам усім на обід приготувати юшку, от і сиджу, ловлю рибку. Карасики тут гарненькі, Братчику Лисе, — відповів Кролик.

— А багато їх там, Братчику Кролику?

— Не злічити, Братчику Лисе, просто не злічити! Ну, ти скажи, вся вода мов жива! Ти б спустився, допоміг мені витягати їх, Братчику Лисе.

— Як же спуститися мені, Братчику Кролику?

— Стрибни у відерце, Братчику Лисе. Воно тебе спустить сюди, як по драбинці.

Братчик Кролик так весело говорив і так солодко, що Старий Лис, не довго думаючи, стриб у друге відро! І поїхав донизу, а Кролика потягло вгору, бо ж Лис був важчий. Як зустрілися вони на півдороги, Братчик Кролик проспівав:

Втопитись думати не слід —

Внизу вода неначе лід!

Вистрибнув Кролик з відерця, пострибав до господарів криниці й розповів, що Старий Лис заліз у криницю і воду каламутить. Потім пострибав назад до криниці і гукнув униз Братчику Лису:

Піднімуть вгору — не чекай!

Стрибай з відра і утікай!

А господар узяв свою величезну, довгу рушницю і кинувся до криниці.

Глянув униз — нічого не видно. Прислухався — нічого не чути. Взявся за канат, тягне, тягне, раптом — стриб! — мелькнув хвостом Братчик Лис, тільки його й бачили.

— А далі що було, дядечку Римусе? — поцікавився хлопчик, бо старий негр задумався.

— Далі, друже? Може, півгодини минуло, а може, й менше, а Кролик з Лисом вже працювали на новій ділянці, ніби нічого не сталось. Тільки Братчик Кролик час від часу пирсне від сміху, а Братчик Лис — той знай бурчить, що земля надто тверда.

Як Братчик Кролик впорався з маслом

— Були колись часи, — говорив дядечко Римус, перемішуючи залишки кави в кухлі, щоб зібрати весь цукор, — були колись часи — усі звірі жили дружно, як добрі сусіди.

От якось вирішили Братчик Кролик, і Братчик Лис, і Братчик Опосум усе добро своє тримати разом в одній коморі. Тільки в коморі дах почав протікати.

Братчик Кролик, і Братчик Лис, і Братчик Опосум зібралися його полагодити.

Роботи тут було чималенько, тож прихопили з собою обід. Усі харчі склали на купу, а масло, яке приніс Лис, поклали в криницю, щоб не розм'якло на сонці. І взялися до роботи.

Минув якийсь час — в животі у Кролика забурчало, занило. Все думає про маслечко Братчика Лиса. Як згадає про нього, аж слина капає.

"Відщипну я від нього малесенький шматочок, — подумав Кролик. — От тільки як мені звідси непомітно втекти?"

Працюють усі, працюють. А Братчик Кролик раптом підняв голову, вуха нашорошив і кричить:

— Тут я! Тут я! Чого вам треба?

Стрибнув із даху і геть пострибав.

Пострибав геть Кролик, озирнувся, ніхто за ним не біжить, і щодуху до криниці. Дістав маслечко, полизав і швидше до роботи.

— Де ти був, Братчику Кролику? — запитує Лис.

— Дітлахи мене кликали, — відповідає Братчик Кролик. — Біда сталася: стара моя захворіла.

Працюють вони, працюють. А масло Кролику дуже до смаку припало — ще хочеться. Підняв він голову, вуха нашорошив, гукає:

— Чую я! Чую! Вже йду!

Цього разу трохи довше біля маслечка затримався. Повернувся назад, а Лис і питає його, де це він був.

— До старої своєї бігав. Зовсім помирає, бідолашна!

Знову вдає Кролик, ніби кличуть його. Знову пострибав кудись. Так чисто вилизав відерце Кролик, що сам себе на денці побачив.

Вичистив насухо і щодуху назад.

— Ну, як Матінка Крільчиха? — цікавиться Братчик Лис.

— Боюсь, що померла вже, — відповідає Кролик.

І Братчик Лис, і Братчик Опосум почали плакати разом із ним.

Настав час обідати. Дістають вони свої харчі. А Кролик сидить сумний.

Старий Лис і Братчик Опосум і так і сяк намагаються його підбадьорити і втішити.

— Ти, Братчику Опосуме, збігай до криниці за маслом, — просить Лис, — а я тут похазяйную, на стіл накрию.

Братчик Опосум пострибав за маслом, коли це вже й назад стрибає, вуха тремтять, язик вивалив.

Старий Лис кричить:

— Що сталося, Братчику Опосуме?

— Біжіть краще самі, — каже Опосум. — Там масла — ані крихти!

— Куди ж воно поділося? — питає Лис.

— Схоже, що висохло, — відповідає Опосум.

Тут Кролик каже тихенько сумним голосом:

— У кого-небудь в роті розтануло, ось що!

Побігли вони з Опосумом до криниці — справді, масла ані крихти. Почали сперечатися, як таке диво могло статися. А Братчик Кролик раптом каже, що хтось сліди довкола криниці полишав. Якщо всі ляжуть спати, він спіймає злодія, який масло вкрав.

От лягли вони. Лис і Опосум — ті відразу заснули, а Кролик не спав. Як настав час вставати, він змастив Братчику Опосуму мордочку масляною лапкою, а сам пострибав, ум'яв обід мало не весь, повернувся, будить Братчика Лиса.

— Дивись-но, — каже, — у Братчика Опосума рот весь у маслі!

Розштовхали вони Братчика Опосума, кажуть йому: ти, мовляв, поцупив масло.

Опосум почав відмовлятись. А Братчик Лис — йому б якраз суддею бути — каже:

— Ти! Як же не ти? Хто перший бігав за маслом? Хто перший сказав про пропажу? У кого рот весь у маслі?

Бачить Опосум, притиснули його до стіни. Він і каже, що знає, як злодія знайти: треба розкласти велике багаття, усі будуть стрибати через нього, а хто впаде у вогонь — той, значить, і є злодюжка.

Кролик і Лис погодились, натягали хмизу велику, високу купу, а потім підпалили. Розгорівся вогонь гарненько. Вийшов уперед Братчик Кролик. Відійшов трішки, примірився та як стрибне — ну просто як птах перелетів через вогнище.

Потім вийшов уперед Братчик Лис. Відійшов трохи далі, поплював на руки, розбігся і — стриб! Низесенько пролетів, навіть кінчик хвоста припік.

— Ти бачив коли-небудь лиса, синку? — поцікавився дядечко Римус.

Джоель подумав, що, певно, бачив, але не зізнався у цьому.

— Так от, — продовжував старий, — наступного разу, як побачиш лиса, придивись гарнесенько, і ти побачиш у нього на кінчику хвоста білу відмітку. Ця мітка — пам'ятка від того багаття.

А як Братчик Опосум? — поцікався хлопчик.

А Старий Опосум як розбігся, як стрибонув — і просто в вогонь. Тут і кінець старому Опосуму.

— Але ж він зовсім і не крав масла, дядечку Римусе? — сказав хлопчик, який був дуже незадоволений таким несправедливим кінцем.

— Тут ти маєш рацію, друже! Так часто буває у світі: один наробить лиха, а інший за нього відповідає. Пам'ятаєш, як ти нацькував собаку на поросятко? Але ж не тобі прочуханки дали, а собаці!

Як Братчик Черепаха переміг Братчика Кролика

— Здається, ми вчора говорили про те, що в старі часи, коли звірі жили, як добрі сусіди, ніхто не міг перемогти у хитрощах Братчика Кролика? — сказав дядечко Римус.

— Так, — відповів Джоель. — Ти саме про це й говорив.

— Ну от, я геть забув, що одного разу і цей хитрун Братчик Кролик дав маху, а Братчик Черепаха збив з нього гонор.

— Як це, дядечку Римусе?

— А ось як, синку.

Стрибав якось Кролик дорогою — стриб-скік! стриб-скік! — а назустріч йому старий Братчик Черепаха. Як же вони зраділи! От Кролик і каже, що він дуже вдячний Братчику Черепасі ще відтоді, як той стрибнув Старому Лису на маківку.

— Так, — сказав Братчик Черепаха, — твоє щастя, що вдалося тобі сховатися в комині. А то б Братчик Лис хутко наздогнав тебе і спіймав.

— Ну, дзузьки, швидше я б його спіймав! Просто мені не хотілося залишати Матінку Мідоус і дівчаток, — відповів Кролик.

Говорили вони, говорили, і почали сперечатися, хто з них найпрудкіший. Братчик Кролик каже, що пережене Братчика Черепаху,

а Братчик Черепаха — той об заклад готовий побитися, що пережене кролика.

Сперечаються вони і так і сяк, а потім Братчик Черепаха й каже:

— Гаразд. У мене вдома за каміном заховані п'ятдесят доларів одним папірцем — ставлю їх на те, що я пережену тебе.

І Кролик сказав, що у нього теж є п'ятдесят доларів, і він готовий побитися об заклад, що легко пережене Братчика Черепаху.

От побилися вони об заклад і виклали грошенята, а старого Братчика Канюка обрали суддею. Відміряли вони п'ять миль, наприкінці кожної милі поставили по стовпчику.

Братчик Кролик повинен був бігти великою дорогою, а Братчик Черепаха сказав, що побіжить лісочком. Всі пояснювали йому, що дорогою легше бігти, але старий Братчик Черепаха тримався на своєму.

Покликали подивитись на забаву матінку Мідоус з доньками і всіх сусідів, всі пообіцяли прийти.

Кролик тренувався щодня; він стрибав як коник-стрибунець. А старий Братчик Черепаха — той все лежав у болоті. У нього була дружина і четверо діток, і всі вони були схожі на нього як викапані. Хочеш розрізнити їх — хоч у лупу дивись, та й помилишся.

От настав назначений день, і цього дня старий Братчик Черепаха, і його стара, і четверо діточок — всі прокинулись ранесенько й пішли на місце.

Матінка Черепаха лишилася біля першого стовпчика, дітки біля інших стовпчиків, а сам старий Братчик Черепаха — біля останнього.

Ось почав збиратися народ. Суддя Канюк прийшов, і Матінка Мідоус із дівчатками, і Братчик Кролик пристрибав, святково одягнений: на шиї стрічки, на вухах стрічки. Всі глядачі пішли на дальній кінець доріжки, щоб дивитися, хто першим прибіжить. От настав час, суддя Канюк витягує свого годинника і кричить:

— Панове! Ви готові?

Братчик Кролик відповідає "Так!", і стара Сестричка Черепаха кричить "Так!" зі свого лісочка. Кролик як побіжить! А стара Черепаха потихеньку — додому. Суддя Канюк схопився і полетів вперед, дивитися, щоб усе проходило за правилами. Коли Кролик добіг до першого стовпчика, один синочок Черепахи виповз із лісочка. Кролик гукає:

— Ти де, Братчику Черепахо?

— Повзу, повзу, — відповідає синок.

— Ага! А я попереду! — сказав Братчик Кролик і пострибав ще швидше.

Добіг до наступного стовпчика — другий синок виповзає з лісочка.

— Ти де, Братчику Черепахо? — гукає Кролик.

— Теліпаюсь, теліпаюсь потихеньку!

Як стрибоне Братчик Кролик — вмить прибіг до наступного стовпчика. А тут ще синочок. Потім ще стовпчик і ще синочок. Тільки миля лишилася. Кролик вже думав, що переміг. Тут старий Братчик Черепаха подивився на дорогу і бачить — летить суддя Канюк. Виповз Братчик Черепаха з лісочка, переліз через канавку, пробрався крізь натовп і заховався за останнім стовпчиком.

Підбігає до стовпчика Кролик. Йому не видно було Братчика Черепаху, він і гукає судді:

— Гроші мої, суддя Саричу! Гроші мої!

Тут Матінка Мідоус з доньками як засміються! А старий Братчик Черепаха виліз з-під стовпа і каже:

— Дайте лишень дух перевести, шановні пані та панове. А грошенята таки я виграв!

І справді, прив'язав Братчик Черепаха гаманець собі на шию та й попрямував до дому, до своєї дружини і діточок.

— Але ж це був просто обман, дядечку Римусе!

— Ну, звичайно ж, друже, просто хитрий жарт. Спочатку звірі почали жартувати одне над одним, а від них і люди навчилися, так воно й повелося. Ти дивись гарно, синочку, щоб над тобою ніхто не кепкував так, поки ти молодий. Потім вже буде важче, коли волосся у тебе посивіє, як у старого негра.

Братчик Кролик і Братчик Горобчик

Дядечко Римус сидів похмурий. Кілька разів він навіть зітхнув важко і закректав.

Джоель зрозумів, що чимось засмутив дядечка Римуса.

Він ніяк не міг пригадати, що ж такого поганого накоїв, але все ж йому було якось ніяково. Раптом дядечко Римус глянув на нього так сумно-сумно і запитав:

— Що це ти наплів своїй мамі про свого братика?

— Що таке, дядечку Римусе? — запитав хлопчик і почервонів.

— Я чув, що твоя мама хоче покарати його після твого базікання.

— Ну, дядечку Римусе, я ж лише сказав їй, що він смикав часник у тебе на грядці й кинув у мене камінь.

— Послухай, що я тобі скажу, друже, — пробурмотів старий, відкладаючи вбік ярмо, яке він плів. — Послухай, що я скажу: погане це діло — бути ябедою. Ось я вже восьмий десяток на світі живу, а жодного разу не бачив, щоб плітки добром скінчились. Пам'ятаєш, що сталося із пташкою, яка пліткувала про Братчика Кролика?

Хлопчик не пам'ятав, але йому дуже хотілося послухати про це. Йому кортіло знати, яка ж це пташка була ябедою, пліткаркою і пустомелею.

— Це був такий собі горобець-стрибунець, — вів далі старий. — Горобці завжди втручались у чужі справи. І зараз у них така звичка лишилася.

Тут він клюне, там цвірінькне і все пліткує, і все пліткує.

Одного разу, після того, як Братчик Черепаха перехитрував Братчика Кролика, сидів Кролик у лісі й міркував, як би йому відігратися. Коти шкребли в нього на душі, дуже злий він був, Братчик Кролик. І лаявся, і бурчав — просто лихо, краще й не говорити про це в казці. Думав він, думав, потім раптом схопився та як крикне:

— Гаразд, дідько його бери, осідлаю я знову Братчика Лиса! Покажу Матінці Мідоус з доньками, що я хазяїн Старого Лиса, — як хочу, так і кручу ним!

Братчик Горобчик з дерева те почув і заспівав:

А я скажу Братчику Лису!

А я скажу Братчику Лису!

Цінь-цвірінь, розповім,

Цінь-цвірінь розповім!

Братчик Кролик трохи знітився і не знав, як же бути. А потім додумався: хто першим прийде, тому й повірить Братчик Лис. Пострибав додому — стриб-скік, стриб-скік! — дивиться, аж ось і він сам Братчик Лис простує стежкою.

— Як це розуміти, Братчику Лисе? — почав Кролик. — Кажуть, ти хочеш мене на той світ загнати, діточок передушити, а хатинку зруйнувати.

Лис ледь не сказився від злості:

— Звідки ти це взяв? Хто тобі таке сказав, Братчику Кролику?

Кролик спершу вдавав, що не може сказати, а потім зізнався, що Братчик Горобчик йому про це розповів.

— Ну, я, звісно, спересердя всіх на світі вилаяв, як почув таке, — сказав Братчик Кролик. — І тобі перепало теж, Братчику Лисе.

— А ти наступного разу не вір пустопорожнім балачкам, — відповів Лис. — Ну, бувай здоровий, я піду, Братчику Кролику!

Побіг Братчик Лис геть, зирк — Горобець з кущика на дорогу злетів.

— Братчику Лисе, — гукає, — агов, Братчику Лисе!

А Лис знай трюхикає потихеньку, ніби й не чує. Горобчик за ним навздогін:

— Братчику Лисе! Постривай, Братчику Лисе! Я щось знаю... Послухай лишень!

А Лис усе біжить та біжить, ніби й чути не чує і бачити не бачить Братчика Горобчика. Потім влігся на узбіччі, ніби зібрався подрімати. Горобчик все гукає його та й гукає, а Старий Лис анічичирк у відповідь.

Підскочив до нього Горобчик зовсім близенько:

— Братчику Лисе, а що я тобі скажу!

Повернув голову Лис, каже:

— Сядь-но мені на хвіст, Братчику Горобчику. На одне вухо я недочуваю, а друге зовсім не чує. Сядь на хвіст.

Сів Горобчик йому на хвіст.

— Усе ще не чую, Братчику Горобчику! На одне вухо я недочуваю, а друге геть нечує. Сядь мені на спину.

Сів Горобчик йому на спину.

— Стрибни мені на голову, Братчику Горобчику. Я на обидва вуха глухий.

Стрибнув на голову Горобчик.

— Стрибни мені на зубчик, Братчику Горобчику. На одне вухо я недочуваю, а друге зовсім не чує.

Стрибнув Горобчик Лису на зубчик, а Лис…

Тут дядечко Римус замовк, широко роззявив рота і стулив знову, так що стало зрозуміло, чим уся справа скінчилася.

Братчик Лис проковтнув його, дядечку Римусе? — запитав про всяк випадок хлопчик.

— Наступного ранку, — відповів дядечко Римус, — йшов дорогою Братчик Ведмідь і надибав там пір'їнки. І чутки пішли лісом, що Матінка Сова знову з'їла когось на сніданок.

Корова Братчика Кролика

Якось повертався Братчик Вовк із рибалки, — почав дядечко Римус, задумливо позираючи на вогонь у каміні. — Низку риби перекинув через плече і трюхикав дорогою. Раптом Матінка Перепілка випурхнула з кущів і залопотіла крильми у нього перед носом. Братчик Вовк подумав, що Матінка Перепілка хоче відвести його подалі від свого гнізда. Кинув він рибу на землю — і в кущі, туди, звідки вилетіла Перепілка. А саме в цей час трапилось і Братчику Кролику тут пробігати. Ось вона — рибка, а ось він — Кролик. Певна річ, не такий Братчик Кролик, щоб пройти повз рибку, заплющивши очі.

Повернувся Вовк на те місце, де залишив низку, а рибки й сліду не лишилось. Сів Вовк, пошкріб потилицю, поміркував, і спало йому на думку, що Братчик Кролик вештається десь тут недалечко.

Помчав Вовк щодуху до будиночка Братчика Кролика…

— Але ж ти казав, дядечку Римусе, що Вовк боявся Кролика відтоді, як Кролик обдав його окропом? — перебив Джоель старого негра.

Дядечко Римус навіть лоба наморщив з досади.

— Ой-ой-ой! — забурчав він, похитуючи головою. — Завжди ці хлопчаки сперечаються та й сперечаються. Вони думають, що знають усе краще нас, старих.

— Так ти ж сам казав, дядечку Римусе!

Та старий не дивився на хлопчика.

Він ніби й не чув його. Дядечко Римус нахилився і зашарудів рукою під стільцем серед обрізків шкіри. А сам усе продовжував бурчати собі під ніс:

— Просто біда з цими дітьми. Ти думаєш, що вони маленькі, а вони вже он які! — Тут він витяг з-під стільця гарненький батіжок, сплетений із ремінців, з червоною китичкою на кінці. — Я ось зробив батіжок для одного хлопчика, а він он який вже виріс, ліпше за мене все знає!.. Доведеться віддати цей батіжок комусь іншому.

В цьому місці у Джоеля на очах блиснули сльози, а губи затремтіли. Дядечко Римус відразу розтанув.

— Добре, добре, синку, — сказав він, лагідно поплескуючи хлопчика по руці. — Не ображайся на старого дядечка Римуса. Про що це ми говорили? Як у Братчика Вовка риба зникла і Вовк чимдуж гайнув до хатинки Братчика Кролика.

Прибігає, а Кролик і чути не чув ні про якусь рибу. Вовк кричить:

— Не відпирайся, Братчику Кролику!

А Кролик і знати нічого не знає.

Вовк на своєму стоїть.

— Ну хто, як не ти, Братчику Кролику, поцупив мою рибу!

Тут Братчик Кролик образився.

— Якщо так, — каже, — якщо ти впевнений, що це я поцупив рибу, бери, убивай будь-яку з моїх корів!

Братчик Вовк упіймав Братчика Кролика на слові, пішов на вигін і зарізав найкращу його корову. Братчику Кролику ой як гірко було розлучатися з коровою! Але він вже вигадав одну штуку і прошепотів своїм діточкам:

— Не сумуйте, дітки, адже м'ясо буде наше!

Він помчався до Вовка і крикнув, що навколо нишпорять мисливці.

Утікай, ховайся, Братчику Вовче, — сказав Кролик, — а я побуду поки тут, постережу корову.

Тільки почув Вовк про мисливців — відразу в кущі.

А Братчик Кролик хутенько обдер корову і просолив шкуру, а тушу всю розкроїв і повісив у своїй коптильні.

Потім узяв коров'ячого хвоста і вштрикнув його кінчиком у землю. Покінчив з коровою і гукає Вовка:

— Мерщій сюди, Братчику Вовчику! Мерщій сюди! Твоя корова тікає в землю. Швидше сюди!

Вовк прибігає, зирк — Кролик сидить, вхопився за коров'ячого хвоста, щоб хвіст не пішов під землю.

Кинувся Вовк йому допомагати, як потягнуть вони удвох за хвоста — вирвали хвіст із землі.

Братчик Кролик подивився на нього та й каже:

— Ох, як прикро! Хвіст відірвався, а корова пішла!

Але Братчик Вовк не хотів відступитися від свого добра. Він узяв лом, мотику, лопату і копав, щоб відкопати цю корову. А старий Кролик спокійненько сидів у себе на призьбі. Щоразу як вдарить Вовк мотикою, Братчик Кролик шепоче своїм діточкам:

— Риє, риє, риє, а м'яса й нема!

А все тому, що м'ясо вже давно лежало в коптильні. І довго-довго Братчик Кролик і всі його діточки ласували смаженою яловичиною щоразу, як у них слинка потече.

— А тепер, синку, візьми цей батіжок, — додав старий, — і стрибай додому. Можеш сказати своїй мамі, щоб вона шмагала тебе ним щоразу, як ти полізеш у банку з цукром.

Казка про маленьких кроленят

У Братчика Кролика були гарненькі діточки. Вони слухалися маму і татка з ранку і до ночі. Старий Кролик скаже їм: "Лежи!" — вони лежать. Матінка Крільчиха скаже їм: "Біжи!" — вони біжать.

Вони ніколи не смітили в будиночку, а під носом у них було завжди сухо.

Тут Джоель мимохіть підняв руку і витер кінчик носа рукавом.

— Це були дуже чемні діточки, — продовжував старий. — А були б вони неслухняними, їм би давно кінець настав — у той самий день, коли Старий Лис заліз у хатинку до Братчика Кролика.

— А як це сталося, дядечку Римусе?

Нікого тоді не було вдома, одні лишень малесенькі кроленята. Старий Кролик працював на городі, а Матінка Крільчиха пішла за чимось до сусідів.

Маленькі кроленята саме бавилися в "Жучка", як раптом у хатку зайшов Братчик Лис. Кроленята були такі жирненькі — у нього аж слина потекла. Але він побоявся зачіпати маленьких кроленят без причини.

А кроленята перестрашилися на смерть. Вони збилися докупи, сидять і великими очима на Лиса дивляться. А Лис усе сидить і міркує, до чого б причепитися, щоб їх з'їсти. Раптом побачив — стоїть у кутку велика палиця цукрової тростини.

Прочистив він горло та й каже так нахабно:

— Гей ви, довговухі! Відламайте-но мені шматок цієї палиці, та побільший.

Кроленята миттю схопили тростину і давай її ламати, аж спітніли.

Але користі з того не було. Вони не могли відламати жодного шматочка. А Братчик Лис ніби й не дивиться. Знай покрикує:

— Ну, швидше, швидше там! Довго мені чекати?

А кроленята вовтузились, вовтузились, кректали над палицею, кректали — ніяк не могли її розламати.

Раптом почули вони — маленька пташка співає над дахом хатинки. А співала ця пташка таку пісеньку:

Дружно зубками гризіть,

Дружно зубками точіть,

Треба дружно пропиляти

І зігнути, розламати!

Кроленята зраділи й почали гризти палицю. Старий Братчик Лис ще й підвестися не встиг — а вони вже тягнуть йому велетенський шматок солоденької тростини.

От сидить Братчик Лис, все розмірковує, до чого б йому ще причепитися, щоб можна було з'їсти маленьких кроленят. Раптом схопився, зняв зі стіни сито та як гукне:

— Гей ви, довговухі! Збігайте-но до струмка, притягніть у цьому ситі води!

Кроленята щодуху — до струмка. Зачерпнуть ситом воду, а вода тікає; зачерпнуть, а вода тікає.

Сіли кроленята, заплакали. А на дереві сиділа пташка. Вона й заспівала. Ось яку пісеньку вона співала:

В сито листя покладіть,

Глиною все заліпіть,

Та не гайтесь, поспішіть,

В ситі воду принесіть!

Тут схопились кроленята, поклали в сито листя, замазали дірочки глиною, щоб вода не витікала, і принесли води Братчику Лису. А Старий Лис розлютився, тицьнув ногою у велику дровиняку і сказав:

— Гей ви, довговухі! Хутко киньте цю колоду в вогонь!

Застрибали кроленята довкола дровиняки, кректали, сопіли — ніяк не піднімуть. Тут на паркані знову заспівала пташка. І ось яку пісеньку вона заспівала:

Поплюйте на лапки і разом

штовхніть,

Штовхайте, штовхайте та

спершу гойдніть,

А потім котіть, котіть і котіть!

Тільки встигли вони підкотити колоду до вогню, дивляться — їхній татусь стрибає, а пташка полетіла геть. Побачив Братчик Лис, що нічого в нього не вийшло.

— Треба мені, Братчику Кролику, йти, — сказав він. — Я на хвильку забіг, провідати, чи всі у вас здорові.

— Та ти не поспішай, Братчику Лисе, — відповідає Кролик. — Лишайся, перекусимо разом. Братчик Вовк давно не заходить до мене, а вечори нині довгі. Я вже й заскучав!

Але Братчик Лис застібнув щільніше комірець і побрів додому.

— І ти краще біжи додому, синку, бо мама твоя давно вже у віконце визирає — виглядає свого синочка.

Братчик Кролик і Братчик Ведмідь

Надумав якось Братчик Лис посадити горох, — почав дядечко Римус. — Поплював Старий Лис на руки, взявся за лопату — і справа пішла!

А Братчик Кролик все сидів і дивився, як він працює. Одне око примружив і заспівав своїм діточкам:

Ой люлі! Ой люлю!

Я горошок люблю.

Протопчу стежинку

По ту горошинку.

Ну і, звичайно ж, як почав горох достигати, прийде Лис на свої грядки, а хтось вже поласував тут солоденьким.

"Не інакше, як Братчик Кролик", — думав Лис.

Але Кролик так гарно плутав сліди, що Старий Лис ніяк не міг спіймати його.

От якось обійшов Лис свої грядки і знайшов у паркані дірку. Тут і поставив він пастку. Нагнув гілляку ліщини, яка росла біля паркану, прив'язав до верхівки мотузку, на іншому кінці мотузки зробив петлю і приладнав петлю зашморгом біля самої дірки.

Наступного ранку шмигнув Кролик крізь дірку, підхопила його петля попід руки, зашморг затягнувся, ліщинова гілка випрямилася та як рвоне його догори!

Висить Братчик Кролик між небом і землею і думає: "Ну, як впаду! Ну, як не впаду?"

Впасти страшно, і не впасти теж страшно. Став він придумувати, що б таке збрехати Лису. Раптом чує — хтось чалапає дорогою. Це Братчик Ведмідь повертається з лісу — він ходив шукати медові дупла. Кролик гукнув до нього:

— Як живеться, Братчику Ведмедю?

Ведмідь роззирнувся довкола — немає нікого. Подивився ще раз і бачить — Братчик Кролик теліпається на гілляці.

— Здоров будь, Братчику Кролику! Ти сам як поживаєш?

— Та так, нічогенько, дякую, Братчику Ведмедю, — відповідає Кролик.

— А що ти там нагорі робиш? — питає Ведмідь.

— Грошенята заробляю, Братчику Ведмедю.

— Як же ти їх заробляєш, Братчику Кролику?

— Та ось найнявся у Братчика Лиса бути опудалом. Ворон відганяю від горохових грядок. А ти б не хотів заробити, Братчику Ведмедю?

— Та як не хотіти, Братчику Кролику! Сім'я у мене така велика, що ніяк не прогодуєш.

— А опудало з тебе гарне вийде, Братчику Ведмедю! — каже Кролик.

Він пояснив Ведмедю, як нагнути гілку ліщини. Не минуло й хвилини, як Братчик Ведмідь повис над гороховою грядкою на місці Братчика Кролика.

А Кролик — щодуху до хатинки Старого Лиса. Прибіг і кричить:

— Братчику Лисе! Мерщій, Братчику Лисе, я покажу тобі, хто у тебе горох тягає!

Старий Лис схопив палицю й побігли вони разом до горохових грядок. Прибігають, а Братчик Ведмідь усе висить.

— Ага! Попався нарешті! — сказав Братчик Лис.

І перш ніж Ведмідь встиг рота відкрити, Братчик Кролик почав галасувати:

— В зуби його, Братчику Лисе! В зуби!

Старий Лис розмахнувся своєю палицею — і лусь! лусь! лусь!

Тільки-но Ведмідь рота розкриє, щоб пояснити, як все насправді було, як Братчик Лис — лусь! лусь! лусь!

А Кролик тим часом втік і сховався в невеличкому болоті, тільки очі видно, бо ж знав напевне, що Братчик Ведмідь побіжить його шукати.

Аж бачить: біжить Ведмідь дорогою. Добіг до болітця та й каже:

— Як поживаєш, Сестрице Жабко? Чи не бачила, не пробігав тут часом Братчик Кролик?

— Ось щойно пробіг, — відповідає Братчик Кролик.

І старий Братчик Ведмідь припустив дорогою, а Братчик Кролик вибрався з болітця, обсушився на сонечку і пішов додому до своїх діточок, наче нічого й не сталось.

— А Ведмідь не спіймав Кролика потім?.. — сонним голосом запитав хлопчик.

— Спати, мерщій спати! — вигукнув дядечко Римус. — У тебе оченята вже геть злипаються.

Братчик Ведмідь і Сестричка Жаба

— Ні, ти розкажи мені, дядечку Римусе, — причепився Джоель, — спіймав потім Ведмідь Братчика Кролика?

Все обличчя старого прорізали веселі зморшки.

— Дурниці ти кажеш, синку. Не такий простий Братчик Кролик. От Ведмідь — той знову потрапив у халепу.

— Як же це було, дядечку Римусе?

— Братчик Ведмідь біг, біг дорогою, бачить — немає Братчика Кролика.

— Ну постривай же, Сестрице Жабко, — сказав Братчик Ведмідь. — Я тобі покажу, як обманювати! Хоч через рік, а пригадаю тобі це!

Не минуло й року, й місяця, навіть тижня не минуло, повертався Ведмідь з лісу, де шукав медові дупла, дивиться — на бережку біля болота сидить стара Сестриця Жаба. Кинув Братчик Ведмідь свою сокиру, підійшов до неї тихесенько, простягнув лапу та як схопить Сестрицю Жабу! Ось так. Притиснув її міцно і каже:

— Як живеться, Сестрице Жабко? Як твої діточки? У нас з тобою сьогодні буде довга розмова, — не знаю навіть, коли й побачать вони тебе знову.

А Жабка не знала, що й сказати. Вона не розуміла, в чому справа, і нічого не сказала. Сидить і мовчить. А Ведмідь знову за своє:

— Невже забула, як ти мене колись обдурила? Покепкувала наді мною, Сестрице Жабко? А тепер уже і я з тебе покепкую.

Тут Жабка злякалася та й каже:

— Що ж я тобі зробила, Братчику Ведмедю? Коли це я обманювала тебе?

Братчик Ведмідь давай сміятися. Йому хотілося довше познущатися з Жабки.

— Ні, звичайно ж, ні, Сестрице Жабко! Адже це не ти виставила з води голову і сказала мені, що Братчик Кролик щойно пробіг. Ну, звичайно ж, не ти. Ти, певно, в цей час сиділа вдома зі своїми діточками. Я не знаю, де твій дім, проте я знаю, де ти тепер, Сестрице Жабко, а ще я знаю, що більше ніколи тобі не доведеться морочити голову своїм добрим сусідам тут, поблизу цієї дороги.

Звичайно ж, Жабці було невтямки, що хоче з нею зробити Братчик Ведмідь. Але вона зрозуміла, що їй потрібно якось рятувати своє життя, та хутчіше, бо Братчик Ведмідь вже заклацав зубами.

От Жабка й гукнула:

— Братчику Ведмедю, відпусти мене цього разу! Я ніколи більше не буду!

Відпусти мене, Братчику Ведмедю, я за це покажу тобі найкраще медове дупло у всьому лісі!

Але Братчик Ведмідь усе клацає зубами, піна тече у нього з рота.

Сестриця Жабка знову гукає:

— Відпусти мене, Братчику Ведмедю! Я ніколи, ніколи більше не буду! Лише раз, лише раз відпусти!

Але старий Ведмідь сказав, що їй все одно вже кінець, і почав думати, як поквитатися з Сестрицею Жабкою. Він знав, що її не втопиш, а спалити — вогню в нього не було.

Думав він, думав…

Раптом Жабка перестала кричати і плакати та й каже:

— Якщо хочеш вбити мене, Братчику Ведмедю, понеси мене до он того великого каменя — на краю озера, — щоб я востаннє могла подивитися на моїх діточок. А потім ти візьмеш свою сокиру і приб'єш мене на тому самому камені.

Ця порада сподобалася Братчику Ведмедю, і він погодився: узяв Сестрицю Жабку за задні ноги, закинув сокиру на плече і пішов. Поклав Жабку на камінь. Вона прикинулась, ніби дивиться на своїх діточок, а Ведмідь постояв, постояв і взявся за сокиру. Поплював на руки, розмахнувся — і як стукне по каменю: бабах!

Та поки він піднімав сокиру і опускав її, Сестриця Жабка стрибнула в озеро — плюсь-плюсь! Відплила подалі й заспівала.

Ось яку вона пісню співала:

Інгл-го-дженг, ура, ура!

Інгл-го-дженг, ура!

От я і дома. Ура, ура!

Інгл-го-дженг, ура!

Це дуже смішна пісенька, — сказав хлопчик.

— Смішна, звісно, — відповів старий, — адже ми не розуміємо жаб'ячої мови. А якби ми розуміли, може, вона зовсім і не була б смішною.

Як Братчик Кролик позбувся хвоста

— Якось… — почав дядечко Римус, вмощуючись зручніше, — якось ішов Братчик Кролик дорогою, вимахуючи своїм довгим, пухнастим хвостом…

Тут старий замовкнув і поглянув скоса на хлопчика. Але той вже звик до того, що у казках дядечка Римуса завжди траплялися дуже незвичайні речі, й анітрішечки не здивувався цим словам. Тоді старий почав знову, вже гучніше:

— Якось ішов Братчик Кролик дорогою дуже поважний і вимахував своїм довгим, пухнастим хвостом.

— Ти що, дядечку Римусе? — вигукнув хлопчик, широко розплющивши очі. — Де ж це таке буває, щоб у кроликів були довгі, пухнасті хвости?

Старий випрямив спину і суворо поглянув на хлопчика.

— Якщо ти хочеш слухати, то слухай, а не перебивай, — серйозно сказав він. — А якщо не хочеш, я піду займатися своїми справами — у мене он скільки роботи сьогодні!

— Ні-ні, я слухаю, дядечку Римусе!

— Дивись мені! От, значить, якось ішов Братчик Кролик дорогою, вимахуючи своїм довгим, пухнастим хвостом. А назустріч йому… ну звичайно ж, Братчик Лис, та з якою великою низкою риби!

Кролик покликав його і запитав, де це він роздобув таку чудову низку риби. А Лис відповів, що наловив.

Братчик Кролик запитав, де, а Лис сказав, що спіймав рибу в річці. І Кролик поцікавився, як, бо він страшенно любив пічкуриків. Ну, сів Братчик Лис на колоду та й каже:

— Це нехитра справа, Братчику Кролику. Як зайде сонечко, йди на річку, опусти у воду хвіст та й сиди собі до світання, от і витягнеш цілу купу риби.

От увечері попрямував Кролик на рибалку. Погода була холодна, прихопив він із собою пляшечку вина. Як прийшов на річку, вибрав місцинку гарненьку, вмостився, а хвіст — у воду. Сидить та й сидить, попиває винце, щоб не змерзнути, зирк — і день настав. Потягнув хвіст Братчик Кролик — щось хруснуло; потягнув ще раз — а де ж хвіст? Дивиться Кролик, а на річці — крига, а в кризі — пучок, не то вовна, не то травичка, не то хвіст, не то купина.

Тут старий замовк.

— Він відірвався у нього, хвіст, так, дядечку Римусе?

— Відірвався, синку. Відтоді сам Братчик Кролик куций, і діточки в нього куці, і онуки куці.

— І все через те, що у Братчика Кролика хвіст примерз до криги?

— Так я чув, синку. Певно, вони всі хотіли бути схожими на свого татка.

Як Братчик Черепаха усіх здивував

— Скажи, дядечку Римусе, — поцікавився якось хлопчик, умостившись на колінах у старого негра, — а правда, що Братчик Кролик був найхитріший серед усіх-превсіх? Хитріший від Братчика Вовка, і Братчика Опосума, і Старого Лиса?

— Лише не хитріший від Братчика Черепахи, — підморгнув йому старий, вивертаючи кишені — спочатку одну, потім другу, щоб набрати

тютюнових крихт для своєї люльки. — Бо найхитріший серед усіх був Братчик Черепаха!

Старий набив свою люльку і закурив.

— Ось послухай, синку, — сказав він. — Послухай, який хитрий був маленький Братчик Черепаха. Надумала якось Матінка Мідоус з дівчатками варити льодяники. І стільки сусідів зібралось на їх запрошення, що патоку довелося налити у великий казан, а вогонь розкласти надворі.

Ведмідь допомагав Матінці Мідоус носити дрова, Лис приглядав за багаттям. Вовк собак відганяв, Кролик тарілки змащував маслом, щоб льодяники до них не пристали.

А Братчик Черепаха — той заліз на крісло і обіцяв поглядати, щоб патока через край не втекла.

Сиділи вони усі разом і один одного не кривдили, бо заведено було у Матінки Мідоус: хто прийшов, залишай всі чвари за дверима.

От сидять вони, теревені правлять, а патока вже піниться потроху і булькоче. І кожен почав вихвалятися.

Кролик каже — мовляв, він від усіх швидший, а Черепаха погойдується собі у кріслі та поглядає на патоку.

Лис каже — він від усіх хитріший, а Черепаха все погойдується у кріслі.

Вовк каже — він найлютіший, а Черепаха все погойдується та й погойдується у кріслі.

Ведмідь каже, що він сильніший від усіх, а Братчик Черепаха все погойдується та й погойдується. Потім примружив око та й каже:

— Схоже на те, що мене, стару шкаралупу, вже до уваги й не беруть? Ну, ні! Чи ж дарма доводив я Братчику Кролику, що є бігуни кращі від нього? От захочу, доведу Братчику Ведмедю, що йому зі мною не впоратись.

Тут всі почали сміятися і реготати, бо на вигляд Ведмідь дуже вже сильний. От Матінка Мідоус встає і питає, як вони хочуть помірятись силою.

— Дайте мені міцну мотузку, — просить Братчик Черепаха, — я пірну під воду, а Братчик Ведмідь хай спробує витягнути мене звідти.

Всі знову — в регіт, а Ведмідь встає і каже:

— А мотузки в нас немає.

— Так, — каже Братчик Черепаха, — та й сили також.

А сам погойдується і погойдується у кріслі та поглядає, як кипить і булькоче патока.

Зрештою Матінка Мідоус сказала, що, так і бути, позичить їм свою мотузку для білизни, і поки льодяники прохолонуть у тарілках, вони можуть піти на озеро.

Братчик Черепаха сам був розміром з долоньку, так що дуже смішно було слухати, як він вихваляється, що перетягне Братчика Ведмедя. І всі попрямували на озеро. Братчик Черепаха обрав місцинку на власний смак, узявся за один кінець мотузки, а другий простягнув Ведмедю.

— Значить, так, пані та панове, — сказав він, — ви усі з Братчиком Ведмедем йдіть он у той лісочок, а я тут залишусь. Коли я крикну, хай Братчик Ведмідь тягне. Ви усі тримайтеся за той кінець, а з цим я й сам упораюсь.

Ну, всі пішли, і Братчик Черепаха залишився біля озерця один. Тоді він пірнув на дно і міцно прив'язав мотузку до велетенського корча. Потім випірнув і гукає:

— Тягни!

Накрутив Братчик Ведмідь мотузку на руку, підморгнув дівчаткам та як смикне!

Тільки Братчик Черепаха не піддався. Узяв Ведмідь мотузку обома руками та як рвоне! А тому знову хоч би що. Тоді повернувся Ведмідь, перекинув мотузку через плече і зібрався було піти геть разом з Братчиком Черепахою, та нічого в нього не вийшло: Братчик Черепаха — ані руш!

Братчик Вовк не втримався і почав допомагати Братчику Ведмедю. Але користі з того було мало. Усі вони взялися за мотузку і як налягли! А Братчик Черепаха кричить:

— Гей, ви там! Чого так погано тягнете?

Побачив Братчик Черепаха, що вони перестали тягнути, пірнув і відв'язав мотузку. А коли вони підійшли до озера, Черепаха вже сидів на бережку, ніби нічого й не сталося.

— Коли ти смикнув останній раз, ти ледь не переміг мене, — каже Братчик Черепаха. — Ти дуже сильний, Братчику Ведмідь, але я таки дужчий!

Тут Ведмідь повертається до Матінки Мідоус і каже:

— Щось у мене слинка тече! Певно, льодяники вже прохололи.

І всі взялися за льодяники, а старий Братчик Ведмідь набив повний рот і голосно захрумкотів, щоб ніхто не почув, як з нього сміється Братчик Черепаха.

Старий замовкнув.

— І як тільки мотузка не порвалася... — задумливо сказав хлопчик.

— Мотузка! — вигукнув дядечко Римус. — Дорогенький, та ти знаєш, які тоді були мотузки? У Матінки Мідоус така була мотузка — хоч бика на ній вішай!

І хлопчик охоче повірив мудрому дядечку Римусу.

Вже зовсім стемніло надворі, коли Джоель обійняв старого негра і сказав йому: "На добраніч".

— Як багато казок ти знаєш, дядечку Римусе! — зітхнув хлопчик, якому дуже не хотілося розлучатися зі стареньким. — А що ти мені завтра розповіси?

Дядечко Римус лукаво посміхнувся:

— От уже й не знаю, синку. Може, я розповім тобі, як Братчик Кролик налякав своїх сусідів. Або ж про те, як Братчик Лис упіймав Матінку Конячку. Чи про те, як Ведмежатко бавило маленьких Крокодильчиків. Багато казок на світі. А тепер біжи, друже, хай тобі насняться чудові-пречудові сни.